

**RADVILIŠKIO VINCO KUDIRKOS PROGIMNAZIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL PROGRAMOS PATVIRTINIMO**

2018 m. balandžio 16 d. Nr. V-134/18
Radviliškis

Vadovaudamasi Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2018 m. balandžio 5 d. sprendimu Nr. T-839 „Dėl pritarimo Radviliškio r. Kutiškių, Palonų daugiafunkcinio centrų ir Radviliškio Vinco Kudirkos progimnazijos ikimokyklinio ugdymo programoms“, t v i r t i n u Vinco Kudirkos progimnazijos ikimokyklinio ugdymo programą.

Direktorė

Rasa Dagienė

Ilona Prokofijovienė, direktoriaus pavaduotoja ugdymui

PRITARTA

Radviliškio rajono savivaldybės
tarybos 2018 m. balandžio 5 d.
sprendimu Nr. T-839

PATVIRTINTA

Radviliškio Vinco Kudirkos
progimnazijos direktoriaus
2018 m. balandžio 16 d.
įsakymu Nr. V-134/18

**RADVILIŠKIO VINCO KUDIRKOS PROGIMNAZIJOS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

Programą parengė:

Daiva Alksmantaitė, ikimokyklinio ugdymo auklėtoja
Ilona Prokofijovienė, direktoriaus pavaduotoja ugdymui

Radviliškis
2018 m.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Bendros žinios apie įstaigą

Švietimo teikėjo pavadinimas – Radviliškio Vinco Kudirkos progimnazija.

Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.

Įstaigos grupė – bendrojo ugdymo mokykla.

Įstaigos tipas – progimnazija.

Adresas – Radvilų g. 6, LT-82177 Radviliškis; Aukštelkų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyriaus adresas – Taikos g. 12 LT-82485 Aukštelkų k., Aukštelkų sen., Radviliškio r. sav.

Vaikai ir jų poreikiai

Radviliškio Vinco Kudirkos progimnazijos Aukštelkų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyriuje veikiančioje 4 val. veiklos trukmės mišraus amžiaus vaikų grupėje ugdomi 3–6 metų Aukštelkų, Kalnelio Gražionių, Rukaičių, Voskonių kaimuose gyvenantys vaikai. Dauguma vaikų, lankančių grupę, auga socialiai remtinose šeimose. Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – programa) skirta 3–5(6) metų vaikų ugdymui.

Igyvendinant vieną reikšmingiausių ikimokyklinio ugdymo uždavinių – vaikų poreikių supratimą, atpažinimą, vaikų ugdymo(-si) personalizavimą, t. y. kiekvieno vaiko individualumą atitinkančių ugdymo ir ugdymosi aplinkų kūrimą, išryškėja vaikų poreikių svarba.

Šiuolaikiniai vaikai, įtakojami įvairių veiksnių – spartaus skaitmeninių technologijų vystymosi, didelio informacijos kiekio, dažnai pasižymi šiomis savybėmis, tiesiogiai sąveikaujančiomis su jų poreikiais:

- Šiuolaikiniai vaikai – tai pasitikintys savimi, pilni optimizmo, linkę gyventi be rūpesčių, siekiantys įdomios informacijos.
- Tai vaikai, kuriems ypatingai reikia personalizuotos aplinkos, kurioje jie galėtų kurti, keistis, veikti.
- Tai vaikai, norintys savarankiškai ieškoti informacijos, ją surasti ir ja naudotis.
- Tai vaikai, kuriems ypač patinka tyrinėti, spręsti problemas, ieškant šių problemų atsiradimo priežasčių ir atrandant sėkmingiausius problemų sprendimo būdus.
- Tai vaikai, kuriems aktualu įsitraukti į kelias skirtingas veiklas, dažnai jas keičiant ir siekiant patirti sėkmę.
- Tai vaikai, tolerantiški kultūriniais skirtumams, įvairioms kultūroms.
- Tai vaikai, gebantys greičiau bei lengviau priimti, suvokti vaizdinę informaciją.
- Vaikai noriai veikia komandoje, geba mokytis vienas iš kito.

Savo profesinėje veikloje prioritetą teikiame pagrindinių vaiko poreikių – žaidimo, pažinimo, saviraiškos, bendravimo, bendradarbiavimo, aktyvumo, saugumo – tenkinimui:

• *Poreikis patenkinti savo smalsumą.* Tokiu būdu vaikas kaupia žinias, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, plečia žodyną, patikslina jau turimus daiktų vaizdinius. Vaikas viską liسدamas, pajausdamas „savitai“ mokosi.

• *Poreikis bendrauti.* Tenkindamas šį poreikį, vaikas siekia pagarbos sau, kitų pripažinimo, nes jis savitas, skirtingas nei kiti.

• *Poreikis žaisti.* Žaisdamas su jam patinkančiais žaislais, vaikas siekia pasirinkti žaidimo

vieta, draugus, išreikšti savo socialinę patirtį, bendrauti.

- *Poreikis jaustis saugiai.* Iš pradžių vaikas, būdamas suaugusiųjų globoje, palaiptiui išmoksta saugoti pats save.

- *Poreikis būti savarankiškam.* Vaikas yra savarankiškas valgydamas, rengdamasis, pasirinkdamas veiklą, žaislus, priemones.

- *Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai.* Vaikas, norėdamas įgyvendinti savo sumanymus, aktyviai veikia sukurtoje lanksčioje ir mobilioje aplinkoje.

Berniukų ir mergaičių poreikiai.

Skirtingi mergaičių ir berniukų poreikiai, elgesys ir gebėjimai lemia skirtingų priemonių ugdančioje aplinkoje pasirinkimą. Svarbus uždavinys mokytojui – sudaryti ugdytiniam įvairias ir kaip įmanoma platesnes priemonių pasirinkimo galimybes. Užtikrinant priemonių ir žaislų gausą berniukams ir mergaitėms, skatinamas skirtingų lyčių vaikų žaidimas ir bendravimas tarpusavyje.

Gabių vaikų poreikiai.

Gabūs vaikai – individualiais gebėjimais bei savybėmis pasižymintys vaikai, kurių gebėjimus sudaro aukšto lygio bendrieji ir specialieji gebėjimai. Esminiai gabių vaikų ugdymosi poreikiai:

- *Poreikis bendrauti su kitais panašių gebėjimų ir interesų vaikais.* Gabių vaikų ir jų bendramžių interesai skirtingi: jie mėgsta sudėtingą veiklą, iššūkius, siekia surasti draugų, gebančių taip pat atrasti, tyrinėti, kurti. Dažnai gabūs vaikai mėgsta bendrauti su vyresniais vaikais ir suaugusiais.

- *Poreikis būti pripažintam, pastebėtam.* Jautriai stebėdami aplinkinius, vertindami jų požiūrį į save ir veiklos rezultatus, gabūs vaikai siekia pripažinimo ir pagarbos sau.

- *Poreikis ilgam įsitraukti į sudėtingą veiklą pagal savo polinkius.* Gabiems vaikams nuobodi kasdieninė rutina, jie protestuoja prieš veiklą, organizuotą vidutinių gebėjimų vaikams.

Vaikų, gyvenančių socialinės atskirties ir skurdo sąlygomis, poreikiai.

Vaikai, gyvenantys socialinės atskirties ir skurdo sąlygomis, patyrę materialinių, dvasinių ir emocinių išteklių stygių, siekia meilės, globos, dėmesio, pripažinimo. Nuo skurdo vaikai kenčia ne tik čia ir dabar, skurdas turi ilgalaikes pasekmes. Todėl ikimokyklinio ugdymo auklėtojui labai svarbu suprasti šiuos socialinės atskirties ir skurdo aplinkoje gyvenančių vaikų poreikius bei jiems padėti.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų poreikiai.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai pasižymi savitumu, lėtesne veiklos sparta, vaizdo ir kalbos suvokimo ypatumais, didesniu judrumu. Siekiant visapusiškos šių vaikų integracijos, reikalingi kitokie ugdymo metodai, individualaus ir kitokio ugdymo organizavimas, ugdymo aplinkos pritaikymas. Orientuojantis į šių vaikų savarankiškumo, mokėjimo mokytis gebėjimų ugdymą, jų turimų gebėjimų lavinimą, ikimokyklinio ugdymo programoje atsižvelgiama į kiekvieno vaiko individualius gebėjimus ir remiantis jais, numatomos tolimesnės ugdymosi galimybės.

Visi specialistai, teikdami pagalbą šiems vaikams, derina ugdymo metodus, laikosi nuoseklumo, pasirenka tinkamą tempą ir derina veiksmus.

Ugdymas orientuotas į vaikų poreikių tenkinimą: žaisti, eksperimentuoti, patirti, atrasti, aktyviai reikštis įvairiomis meninėmis priemonėmis, būti pastebėtiems, pripažintiems. Palaikomi individualūs, unikalūs „vaikiški“ mokymosi būdai. Įstaigoje tenkinami vaikų fiziniai, socialiniai, saugumo ir emociniai poreikiai. Tėvus ir pedagogus vienija bendras tikslas – vaiko gerovė. Su vaiko šeima bendraujama ir bendradarbiaujama individualių pokalbių, tėvų susirinkimų, bendrų tėvų, vaikų ir pedagogų renginių, paskaitų tėvams metu.

Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Su vaikais dirba šie specialistai: priešmokyklinio ugdymo pedagogas, mokytojo padėjėjas, specialusis pedagogas, logopedas, psichologas. Pedagogai ir pagalbą teikiantys specialistai nuolat kelia savo kvalifikaciją kvalifikacijos kėlimo renginiuose, semiasi patirties iš kolegų. Tai suteikia galimybes nuolat keistis, tobulėti ir ieškoti naujų, progresyvių vaiko ugdymo būdų.

Pedagogai yra kompetentingi, kūrybingi, išradingi, iniciatyvūs, energingi, bendradarbiaujantys su šeima. Pedagogų pasirengimo lygis įtakoja gerą darbo kokybę, leidžia optimaliai tenkinti vaikų ugdymo(-si) poreikius, taikyti aktyvius ugdymo būdus, skatinančius vaikų savarankiškumą, aktyvumą, konstruktyvų mąstymą.

Regiono ir įstaigos savitumas

Aukštelkai – kaimas Radviliškio rajone, prie kelio Radviliškis–Pakruojis, 7 km į šiaurės rytus nuo Radviliškio, seniūnijos ir seniūnaitijos centras. Kaime yra biblioteka (nuo 1946 m.), paštas, kultūros namai. Aukštelkuose yra valstybinis gamtos paveldo objektas – Aukštelkų ažuolas, kurio skersmuo 1,4 m, aukštis 21 m, kaime telkšo 3 ha ploto dirbtinis vandens telkinys. 1928 m. pastatytas paminklas Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiui, nugriautas 1951 m., atstatytas 1990 m. Vakariniu kaimo pakraščiu teka Vėzgė, Vikutinis, Kriaukė.

Pirmą kartą kaimas minimas 1557 m. Upytės valsčiaus inventoriuje. 1915 m. įsteigta pradinė mokykla, 1949–1986 m. veikė septynmetė, aštuonmetė mokykla, 1986–1989 m. – nepilna vidurinė, 1989–1992 m. – vidurinė mokykla, 1993 m. – 2014 m. – pagrindinė mokykla, 2014 m. rugsėjo 1 d. vietoj Aukštelkų pagrindinės mokyklos įsteigtas Radviliškio Vinco Kudirkos progimnazijos Aukštelkų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo skyrius.

Aukštelkų skyrius sudaro sąlygas vaikams dalyvauti įvairiapusiškoje mokomojoje, kultūrinėje, kraštotyrinėje, sportinėje, gamtosauginėje, sveikatos ir gyvenimo įgūdžių formavimo veikloje. Mokykla bendradarbiauja ir dalyvauja, kartu organizuoja valstybinių ir kitų įvairių švenčių renginius su Aukštelkų seniūnija, kaimo biblioteka ir kultūros namais.

Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai

Rengdami ir įgyvendindami programą pedagogai vadovaujasi tėvų nuostatomis, lūkesčiais ir poreikiais bei prisiima atsakomybę už vaiko visuminį ugdymą(-si).

Tėvai ir bendruomenė turi aiškiai išreikštus poreikius. Vieniems tėvams aktualu, kad vaikas būtų kokybiškai ugdomas, kad būtų plėtojami jo gabumai ir talentai, kiti tėvai iš ugdymo įstaigos labiau tikisi meilės vaikui ir geros vaiko savijautos, dar kiti tikisi pagalbos įveikiant vaiko socialines ir pažinimo problemas. Tad vienas iš aktualiausių uždavinių ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir kitiems pedagogams – suprasti vaikus, atpažinti jų poreikius, personalizuoti jų ugdymąsi, t. y. kurti kiekvieno vaiko individualumą atitinkančias ugdymo ir ugdymosi situacijas bei aplinkas.

Tėvai (globėjai) pripažįstami tiesioginiais ugdymo proceso dalyviais, drauge su pedagogais sprendžiančiais vaiko ugdymo turinio, rezultatų vertinimo klausimus. Ugdytinių tėvams (globėjams) teikiama švietimo pagalba, kuri vykdoma, taikant įvairias bendradarbiavimo su šeima formas įstaigoje. Bendradarbiavimas grindžiamas pozityviomis nuostatomis: tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, įsiklausymu į vienas kito poreikius ir interesus, pagarba šeimos vaidmeniui, ugdant vaiką.

Bendradarbiavimo formos:

- individualūs pokalbiai, konsultacijos;
- grupės/įstaigos susirinkimai;
- skelbimai lentoje;
- fotonuotraukos;

- vaikų kūrybinių darbėlių parodos;
- šventės, renginiai, akcijos.

Sukurtas įstaigos internetinis tinklalapis sudaro galimybes informuoti ugdytinių tėvus apie vykčius renginius, šventes, prisideda prie tėvų švietimo.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Ikimokyklinio ugdymo dėmesio centre yra vaikas ir jo ugdymasis. Remiantis Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti, aktyvi individualybė. Jis žaidžia, kaupia patirtį, greitai mokosi, turi savitą pasaulio matymą, kuria savo vertybes. Ikimokyklinio ugdymo grupėje puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama vaiko nuomonė, jo teisė rinktis, spręsti, tartis. Ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas socialinio teisingumo, lygiavertiškumo, tolerancijos vertybėmis. Laikomasi nuostatos, kad vaikas ugdomas ir ugdomi per visą buvimo įstaigoje/grupėje laiką.

Ikimokyklinis amžius yra labai svarbus žmogaus gyvenimo tarpsnis, nes šiuo laikotarpiu vyksta intensyvus biologinis vaiko smegenų brendimas, sąlygojantis vaiko prigimtinių galių sklaidą, fizinę, kognityvinę, emociinę, socialinę jo raidą bei lemiantis vaiko mokymosi mokykloje ir tolimesnio gyvenimo sėkmę. Vaikams turi būti keliami pamatuoti reikalavimai, suteikta galimybė ugdytis taip, kad būtų maksimalizuota ugdymo(-si) sėkmės galimybė. Suaugusiojo vaidmuo – padėti vaikams nugalėti kliūtis tobulėjimo kelyje. Šiuolaikinis ugdymas grindžiamas supratimu, kad ugdymas(-is) yra konstruktyvi paties individo veikla, sudarant jam ugdymo(-si) sąlygas bei suteikiant paramą. Vaikai ugdomi, remdamiesi sukaupia patirtimi, įgūdžiais bei jiems būdingais pasaulio pažinimo ir mokymosi būdais. Pedagogas privalo parinkti tokius ugdymo metodus, kurie tenkintų individualius vaiko poreikius.

Vaikystė – tai asmenybės psichinių, dvasinių ir fizinių galių formavimosi laikotarpis. Tai gražiausias ir dažnai geriausias žmogaus gyvenimo laikotarpis, kupinas emocijų, ieškojimų ir atradimų, neužmirštamų minučių ir įspūdžių. Kiekvienas vaikas – unikali asmenybė, kuri geriausiai vystosi tada, kai pati renkasi informacijos kaupimo būdą. Todėl kiekvienam vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė. Jis turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus bei nuotaiką.

Vaikystė – tai laikotarpis, kuriame itin ryškus natūralus žmogaus siekis būti laisvam ir savarankiškam savo mintimis, veiksmais, jausmais. Vaikas pasaulį pažįsta kaip naują ir jį atranda keisdamas, todėl vaikystės aplinkoje mes visi esame svarbūs, kuriame, gyvename ir žaidžiame kartu.

Vaiko tobulėjimas siejamas su natūralia, spontaniška jo sklaida, laikant vaikiškumą itin vertinga savybe, ypatingą reikšmę suteikiant vaikų bendruomenei, kaip aplinkai, kurioje labiausiai reiškiasi vaiko savivoka ir vyksta savaiminis socialinės kognityvinės patirties kaupimas. Šiuo atveju vaikams nėra primetamos suaugusiųjų bendruomenei būdingos veiklos ir elgesio taisyklės, palaikomi unikalūs „vaikiški“ mokymosi būdai. Visokeriškai skatinama ankstyvoji vaikų draugystė, gebėjimas dirbti grupelėmis, kooperuotis, bendradarbiauti, veikti bendrai ir individualiai. Vaikas aktyvus ir nenurimstantis, kupinas naujos energijos ir nuolat siekiantis pasinerti į pažinimo paslaptis. Jis mokosi būti suaugęs, savarankiškas, mokosi elgtis su artimaisiais, gyvą gamtą. Vaikas toks pat žmogus kaip ir mes, suaugusieji, tik jis dar mažas, tik jo emocijos stipresnės, įspūdžiai gilesni, vidinis pasaulis spalvingesnis bei tyresnis ir nepalyginti turtingesnis negu suaugusiųjų. Susitarimas tarp vaikų ir suaugusiųjų bei kartu kuriamos taisyklės padeda formuoti atsakomybės jausmą. Skatinamas aktyvus vaiko dalyvavimas visose veiklose, palaikoma jo iniciatyva, išklausa vaiko nuomonė.

Programa remiasi Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose išskirtomis prioritetinėmis laukiamų ugdymo rezultatų kryptimis: vaiko individualių galių plėtojimu, t. y. pozityviai nusiteikęs, vaiko santykių su kitais plėtojimu, t. y. bendraujantis ir bendradarbiaujantis bei aktyvus visuomenės narys, ir vaiko įgalinimas mokytis, t. y. pasirengęs mokytis visą gyvenimą.

Programa orientuota į svarbiausius atitinkamo amžiaus tarpsnio vaikų poreikius bei

gebėjimus. Programoje vaikų amžius siejamas su pasiekimų žingsniais: 0–3 metų – 1, 2, 3 žingsniai; 3–6 metų – 4, 5, 6, 7 žingsniai. Vaiko pasiekimų žingsniai veda ikimokyklinio ugdymo(-si) rezultato link – šešerių metų vaiko esminių nuostatų ir gebėjimų.

Ikimokyklinis institucinis vaikų ugdymas ir ugdymasis grindžiamas požiūriu, kad:

- Ikimokyklinio ugdymo šerdis yra vaiko gerovė, visuminis ugdymasis, aktyvus, autentiškas, patirtinis jo dalyvavimas ugdymo procese.

- Veiksmingiausiai vaikas ugdomi aplinkoje, kurioje yra saugus, gerbiamas, kurioje pripažįstama jo nuomonė ir tenkinami jo poreikiai. Žaidimas yra svarbiausia vaiko socialinį, emocinį ir pažintinį ugdymąsi skatinanti veikla.

- Vaikai aktyviai mokosi ir pažįsta juos supantį pasaulį praktiškai bandydami, tyrinėdami, kurdami.

- Savo sukauptą patirtį, žinias ir gebėjimus vaikai parodo skirtingais būdais – žaisdami, bendraudami, kalbėdami, tyrinėdami, kurdami, sprenddami kasdienes problemas.

- Vaiko ugdymas yra integralus, jo fizinio, emocinio, socialinio ir pažintinio ugdymosi sritys yra susijusios ir vienodai svarbios.

- Vėliau įgyjami vaikų gebėjimai, supratimas ir nuostatos grindžiami anksčiau įgytais gebėjimais, žiniomis, nuostatomis.

- Kiekvieno vaiko ugdymosi tempas yra individualus, todėl vaikų pasiekimai įvairiose srityse skirtingi.

- Ir vaiko raida, ir ugdymasis yra biologinės brandos bei aplinkos, kurią sudaro vaiko fizinis, socialinis ir kultūrinis pasaulis, sąveikos rezultatas.

- Vaiko ugdymasis vyksta daugialypiame socialiniame ir kultūriniame kontekste (gerovės ar skurdo sąlygomis, vienkalbėje ar daugiakalbėje, miesto ar kaimo aplinkoje) ir yra jo veikiamas.

- Vaiko raida yra skatinama, kai jam keliami ugdymosi iššūkiai yra šiek tiek didesni už jo turimus gebėjimus.

Šeima yra pirmasis vaiko mokytojas, todėl programoje remiamasi nuostata, kad šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą ikimokyklinio ugdymo grupėje, atsižvelgiant į namuose įgytus pomėgius ir žinias. Tėvams (globėjams) nuolatos teikiama informacija apie įstaigos darbo organizavimą, jos veiklos tikslus, uždavinius, ugdymo(-si) turinį, jie skatinami dalyvauti ugdymo procese – teikti siūlymus dėl ugdymo organizavimo, organizuoti ekskursijas, asistuoti auklėtojais, talkinti organizuojant šventes ir pramogas, formuoti grupės aplinką. Nuolatinis ryšys naudingas visai įstaigos bendruomenei: tėvams (globėjams), pedagogams, vaikams. Vaikai, matydami jiems brangius asmenis grupėje, pasijunta saugesni ir labiau pasitikintys.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikas ugdomas humanistine kryptimi. C. R. Rogersas (Rogers C. R. Freedom to learn for the 80s, 1983) išdėstė ir motyvavo humanistinio ugdymo pagrindus, teigdamas, kad vienas iš svarbiausių dalykų žmogaus gyvenime yra saviraiška, noras atskleisti savo vertybes ir jomis vadovautis, kiekvieno žmogaus individualumas, unikalumas suvokiamas kaip vertybė.

Ikimokyklinis ugdymas grindžiamas šiais principais:

- **humaniškumo** – vaikas yra vertybė, jis ugdomas būti savarankiškas, garbingas, gebantis pasirinkti ir atsakyti už savo pasirinkimą, jo ugdymas remiasi dorine kultūra, pagarba pripažintomis vertybėmis;

- **demokratiškumo** – ugdomas kritiškai mąstantis, tolerantiškas, iniciatyvus, mokantis bendrauti su kitais žmogus;
- **nacionalumo** – ugdomas savo krašto patriotas, gebantis remtis krašto tradicijomis, besirūpinantis tapatybės išsaugojimu;
- **atsinaujinimo** – ugdymas atviras, kritiškai vertinantis ir priimančias naujoves, išsaugantis dorovės normas bei tautiškumo branduolį, turinys nuolat atnaujinamas, derinamas su ugdymo tikslais ir uždaviniais;
- **tęstinumo** – užtikrinamos kiekvienam vaikui vienodos galimybės įgyti pradinis įgūdžius, gebėjimus, nuostatas ir visiems vaikams suteikiamos palankios galimybės ugdytis;
- **įvairovės** – vaiko ugdymas grindžiamas formų įvairove, sudaromos sąlygos plėtoti gebėjimus ir kompetencijas;
- **integracijos** – garantuojama vaiko asmenybės fizinė, psichinė ir socialinė skleidimosi darna;
- **individualizavimo** – atsižvelgiama į vaiko išsivystymo lygį ir planuojama tokia veiklos apimtis, kuri užtikrina sėkmingą kiekvieno vaiko ugdymą(-si). Didelis dėmesys skiriamas individualumą sąlygojantiems veiksniams: šeimos kultūrai ir tradicijų įvairovei, vaiko amžiui, lyčiai, vaiko išsivystymo lygiui, charakteriui ir temperamentui, išmokimo stiliui, pomėgiams, geriau ir menčiau išsivysčiusiems gebėjimams, vaiko savęs vertinimui;
- **diferencijavimo** – ugdymo procesas grindžiamas visapusišku amžiaus ypatumų žinojimu, atsižvelgiama į vaiko ar vaikų grupės ugdymo(-si) poreikius. Ugdymo tikslai diferencijuojami ir individualizuojami. Sudaromos palankios ugdymo(-si) sąlygos vaikams, turintiems ypatingų poreikių (gabiems, turintiems specialius poreikius, socialiai ar pedagogiškai apleistiems ar kt.). Ugdymo priemonės diferencijuojamos pagal poreikius;
- **grįžamojo ryšio** – skatinamas šeimos ir auklėtojų keitimasis informacija apie vaiko ugdymą(-si), nuolatinis ugdymo proceso vertinimas, auklėtojo veiklos refleksija, padedanti analizuoti vaikų pasiekimus ir inspiruojanti kokybinius pokyčius;
- **konfidencialumo** – garantuojama, kad apie vaikų pasiekimus ir jų vertinimą informacija nebus viešinama. Apie vaiko ugdymą(-si) ir jo vystymą(-si) tėvams ir su vaiku dirbantiems specialistams informacija teikiama individualiai.

Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba bei dėmesiu. Siekiama, kad mokyklos personalas ir šeimos taptų ugdymo proceso partneriai. Sąveikaujant su šeima vadovaujamosi principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaiko labui.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius bei užtikrinant saugią, ugdymą(-si) skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymą, pasiekti, kad vaikas:

- plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save;

- pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiaisiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgtų į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;
- aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime;
- mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys

Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į ikimokyklinio amžiaus tarpsnio ypatumus, vaikų fizines, emocines, intelektines išgales, gebėjimus poreikius. Programos turinys siejamas su ikimokyklinio ugdymo tikslu ir uždaviniais.

Ugdymo turinys suskaidytas į 18 lygiaverčių vaikų ugdymosi pasiekimų sričių: kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais, santykiai su bendraamžiais, sakytinė kalba, rašytinė kalba, aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas, meninė raiška, estetinis suvokimas, iniciatyvumas ir atkaklumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, mokėjimas mokytis.

Vaikų ugdymosi pasiekimai – ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos galima spręsti iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Visos vaikų ugdymosi pasiekimų sritys išskaidytos į ugdymosi pasiekimų žingsnius, atskleidžiančius vaiko pažangą iki šešerių metų. Vertybinės nuostatos ir gebėjimai, kuriuos vaikas turi įgyti iki 6 metų, pateikiami programos 2 priede.

Ugdymo turinyje, trumpuose aprašymuose, atskleidžiamos svarbiausios vaiko ugdymosi krypčių ir pasiekimų sričių charakteristikos. Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymosi srityje, numatyti ugdymosi sėkmei aktualiausi gebėjimai ir žinios, pateikti vaikų veiksenų pavyzdžiai. Greta aiškiai išskiriamų ir atpažįstamų vaiko ugdymosi pasiekimų žingsnių, kuriuose atsiskleidžia vaiko veikseną, pateikiama pedagogo veikla – ugdomosios veiklos kryptys (metodai, būdai, formos), orientuotos į tam tikro žingsnio vaiko pasiekimų formavimą (1 priedas).

Programoje numatytas ugdymo turinys – orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją vertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Ugdymo(-si) būdus bei metodus pedagogai gali laisvai rinktis, lanksčiai ir kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį, planuoti veiklą, pasirinkti ugdomąją medžiagą.

Ikimokyklinio ugdymo programos struktūros pagrindas ir siekiamybė – laimingas vaikas.

Ugdydami *laimingą vaiką*, orientuosimės į šiuos pagrindinius vaiko asmenybės ugdymosi siekius: ugdytinio sveikatą ir saugumą, vaiko asmenybę, galinčią laisvai ugdytis; ugdytinį, gebantį bendrauti ir bendradarbiauti; asmenybę – nuolat ieškančią ir atrandančią. Kiekvienas vaiko asmenybės ugdymosi siekis susijęs su tam tikromis pasiekimų sritimis.

Siekdami *saugaus ir sveiko vaiko* ugdymo(-si), apjungsime kasdienių įgūdžių, fizinio aktyvumo, emocijų suvokimo ir raiškos, iniciatyvumo ir atkaklumo pasiekimų sritis.

Puoselėdami *nuolat ieškančią ir atrandančią* ugdytinį, apjungsime aplinkos pažinimo, skaičiavimo ir matavimo, meninės raiškos, estetinio suvokimo, iniciatyvumo ir atkaklumo, tyrinėjimo, kūrybiškumo pasiekimų sritis.

Lavindami *laisvai besiuogančią asmenybę*, apjungsime savireguliacijos ir savikontrolės, savivokos ir savigarbos, problemų sprendimo, mokėjimo mokytis pasiekimų sritis.

Orientuodamiesi į *bendruojančio ir bendradarbiaujančio* ugdytinio ugdymą, apjungsime emocijų suvokimo ir raiškos, santykių su suaugusiaisiais, santykių su bendraamžiais, sakytinės kalbos

ir rašytinės kalbos pasiekimų sritis.

Ugdymo metodai

Įgyvendinant programos turinį ir naudojant ugdymo metodus vadovaujamosi nuostata, kad ugdymo metodai nėra statiški, jie papildomi, atnaujinami, atsižvelgiant į vaikų norus, pedagogų sumanymus, šeimos rekomendacijas, pedagogų įgytą gerąją darbo patirtį.

- Vaizdinis metodas – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaiką supančio pasaulio objektus.
- Praktinis metodas – padedantis vaikui per veiklą pažinti, suvokti jį supančią aplinką.
- Kūrybinis metodas – skatinantis vaiką kurti ir įgyvendinti savo kūrybinius sumanymus, idėjas, ieškoti veiksmingų problemų sprendimo būdų.
- Projektinis metodas – skatinantis vaiko kūrybiškumą, bendravimą ir bendradarbiavimą su bendraamžiais ir suaugusiais, smalsumą, informacijos ieškojimą ir panaudojimą.
- Modeliavimas – mokymąsis stebint kitą.
- Netradicinis metodas – mokytojo sukurtas, atrastas „mano metodas“.

Ugdymo priemonės

Aktyvaus, smalsaus, savo gebėjimais pasitikinčio, pažinti ir mokytis norinčio vaiko ugdyme išryškėja ugdymo priemonių svarba. Ugdymo priemonės pasirenkamos vadovaujantis pozityvumo, veiksmingumo, tikslingumo, ekonomiškumo, konstruktyvumo bei įvairovės ir kaitos principais.

Įgyvendinant išsikeltus programos tikslus ir uždavinius, reikalingos šios ugdymo priemonės:

- priemonės pažintinei veiklai (žmonių buities, profesijų atributai, žaislai, transporto priemonės, įrankių rinkiniai, eismo ženklai, gyvūnų, paukščių figūrėlės, atlasai, žemėlapiai, plakatai, enciklopedijos, paveikslai, žurnalai, vaikiškos knygelės ir kt.);
- vaizdinės ugdymo(-si) priemonės, formuojančios tautiškumą (žemėlapiai, tautodailės reprodukcijų rinkiniai, smulkioji tautosaka, tautiniai rūbai, tautinė simbolika);
- vaikų grožinė ir metodinė literatūra, šiuolaikiniai spaudos leidiniai-žaidimai;
- mokytojui skirta metodinė literatūra ir priemonės;
- informacinės, techninės ir vaizdinės priemonės (CD grotuvai, fotoaparatai, filmavimo kameros, mobilieji telefonai, kompiuteriai, jų įranga, spausdintuvai, kompiuterinės priemonės, garso ir vaizdo įrašai, kompiuterinės programos);
- įvairūs lavinamieji žaislai ir žaidimai, daiktai ir medžiagos;
- tyrinėjimams, eksperimentavimams ir demonstravimui skirtos priemonės;
- vaikų žaidimų, sporto aikštelių įrenginiai, treniruokliai, sporto inventorių ir priemonės;
- priemonės meniniam ugdymui (tapymui, lipdymui, muzikavimui, vaidybai ir kt.), įranga ir instrumentai kūrybai (muzikai, rankdarbiams, dailei);
- baldai, lentos, molbertai;

- žaislai, sukurti remiantis šiuolaikinio gyvenimo aktualijomis ir originaliais sprendimais;
- knygos su garso ir vaizdo signalais ir mechaniniais įtaisais;
- žaislų kolekcijos, žmonių figūrėlės, lėlės su šiuolaikinį žmonių gyvenimą atspindinčiais priedais;
- modernios technikos žaislai – mikrofonai, buitinės technikos modeliai, transporto priemonės;
- modernūs konstruktoriai, funkcionali statybinė medžiaga ir ją papildančios detalės.

Siekiamybė, kad mokymo priemonės:

- tenkintų vaiko poreikį žaisti, bendrauti, judėti;
- skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą;
- skatintų vaiko savarankiškumą, saviraišką, kūrybingumą, meninių gebėjimų ugdymą(-si).

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Veiksmingas ikimokyklinis ugdymasis yra orientuotas į svarbiausią pasiekimą – vaiko asmenybės brandinimą, taip pat į sėkmingą jo ugdymosi pažangą ir gerus pasiekimus visose pasiekimų srityse. Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Vaiko ugdymosi pasiekimų sričių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi.

Vaiko pasiekimų vertinimas – nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vertinimas turi būti atliekamas taip, kad garantuotų psichologinį saugumą, gerą vaiko savijautą, padėtų išgyventi sėkmės jausmą, motyvuotų ugdytis bei įveikti kliūtis.

Vertinimo tikslas – padėti auklėtojams ir kitiems ugdymo dalyviams tikslingai stebėti vaikų ugdymo(-si) pasiekimus, pažangą, atpažinti jų ugdymo(-si) poreikius, kuo kryptingiau pritaikant ikimokyklinio ugdymosi turinį vaikų grupei ir kiekvienam vaikui, garantuojant ugdymo(-si) prieinamumą ir kokybę, užtikrinant tęstinumą bei dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų.

Vertindami ugdymo(-si) pasiekimus, siekiame:

- pažinti vaiką ir jo individualybę;
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes;
- nustatyti vaiko ugdymo(-si) pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikalinga pagalba;
- informuoti tėvus ir siekti bendradarbiavimo;
- pamatyti ir įsivertinti pedagogo profesinės veiklos veiksmingumą.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupės auklėtoja, tėvai (globėjai), patys vaikai, kiti ugdytojai. Pedagoginei-psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromos individualios programos vaikams, kuriems ugdymo turinys turi būti pritaikomas.

Vertinimą sudaro:

- vertinimo planavimas;

- informacijos kaupimas ir fiksavimas;
- informacijos analizavimas;
- vertinimo informacijos naudojimas ugdymo proceso koregavimui.

Vertinant vaiko pasiekimus naudojami trys vertinimo tipai: diagnostinis, formuojamasis ir apibendrinamasis. Diagnostinis ir formuojamasis vertinimas naudojami vaikų ugdymosi procese, siekiant gauti grįžtamąją informaciją apie vaikų pasiekimus bei pažangą ir ugdymo proceso kokybę. Apibendrinamasis vertinimas – baigus programos dalį ar visą programą.

Diagnostinis vertinimas – tai vaikui pažinti ir pirmiesiems jo ugdymosi žingsniams ikimokyklinio ugdymo grupėje numatyti skirtas vaiko žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų vertinimas. Vertinimas atliekamas tada, kai ikimokyklinio ugdymo auklėtojas pradeda dirbti su nauja vaikų grupe, kai į vaikų grupę ateina naujokas, kai išryškėja nauji vaikų ugdymosi poreikiai, siekiant pažinti vaikus ir numatyti artimiausius jų ugdymosi žingsnius. Jis taip pat naudojamas aiškinantis, ar pasiekti iškelti vaiko ugdymosi uždaviniai, kokia yra vaiko pažanga per numatytą laikotarpį, kokie individualūs jo ugdymosi poreikiai.

Formuojamasis vertinimas – kasdienio vaiko ugdymosi situacijų stebėjimas, apmąstant, kaip vaikas įsitraukia į veiklą, kaip elgiasi, kas kiekvienam iš jų sekasi, kur reikia pagalbos, kaip vertėtų pakreipti veiklą, kad geriau atitiktų kiekvieno vaiko ugdymosi poreikius, kokie vaikų siūlymai ir t. t.

Apibendrinamasis vertinimas – tai vaiko ugdymosi pagal programos dalį (pvz., vienerius metus) ar visą programą (pvz., nuo 3 iki 6 metų) rezultatų įvertinimas. Nustatoma, ko vaikas pasiekė aštuoniolikoje ugdymosi pasiekimų sričių, ar vaiko ugdymosi pasiekimai atitinka programoje numatytus rezultatus, kokia vaiko pažanga, kokios jo stiprybės ir tobulintinos sritys.

Vertinimo metodai:

Vaiko ugdymo(-si) pasiekimų vertinimo metodai:

- stebėjimų aprašai;
- vaiko darbeliai;
- filmuota medžiaga;
- nuotraukos;
- pedagogo užrašai;
- refleksijos (pedagogo mintys);
- vertinimo lentelės;
- pedagogo sudarytos vaikų pasiekimų diagramos (3 priedas).

Vertinimo dažnumas, pasiekimų fiksavimo ir pateikimo formos.

Vertinimas vyksta sistemingai ir nuolat. Pasiekimai vertinami 2 kartus per metus – rudenį ir pavasarį (3 priedas). Gebėjimų pokytis per mokslo metus parodo vaiko ugdymosi pažangą. Vaikų pasiekimai vertinami 18 ugdymo(-si) pasiekimų sričių. Vaiko pasiekimų žingsniai veda ikimokyklinio ugdymo(-si) rezultato link – šešerių metų vaiko esminių vertybinių nuostatų ir gebėjimų. Vaikų turimi pasiekimai palyginami su numatytais programoje ir taip išsiaiškinama, ko vaikas yra pasiekęs, kokia jo pažanga per tam tikrą laikotarpį. Vaiko ugdymo(-si) pasiekimų diagrama aptariama su tėvais. Vaiko ugdymo(-si) pasiekimų diagrama sudaro galimybę individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymosi gebėjimus, ugdymo(-si) procese kylančius sunkumus. Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugomi vaiko pasiekimų aplanke. Vaiko pasiekimų aplanką sudaro vaiko kūrybiniai darbeliai, užrašytos vaiko mintys, auklėtojų pamąstymai apie vaiko pasiekimus, pažangą, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos.

Vaiko pasiekimų įrodymai sugrupuojami pagal programoje pateiktas ugdymosi kryptis ir

pasiekimų sritis. Į vaiko pasiekimų aplanką dedami tik tie įrodymai, kurie apie vaiko žinias ir supratimą, gebėjimus ir nuostatas pasako ką nors nauja. t. y. rodo jų tobulėjimą, išryškina vaiko gabumus, interesus, atskleidžia ugdymosi poreikius. Pasiekimų aplankas gali būti sudaromas kaip segtuvvas ir/ar kompiuterinė laikmena – mišrus variantas. Vaiko pasiekimų aplankas perduodamas priešmokyklinio ugdymo pedagogui. Išvykstančio iš įstaigos vaiko aplankas atiduodamas tėvams (globėjams).

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo informacija padeda numatyti ugdomojo proceso spragas, parinkti tinkamiausias ugdymo(-si) formas, metodus, priemones, užtikrinti ugdymo(-si) nuoseklumą, individualizavimą, tęstinumą, tėvų informavimą, grupės vaikų pasiekimų apibendrinimą, ugdymo(-si) prioritetų numatymą.

Mokslo metų pradžioje tėvai (globėjai) supažindinami su vaikų pasiekimų vertinimu, informuojami apie nustatytus vaiko gebėjimus. Po pirmojo pusmečio (individualių susitikimų metu) tėvams (globėjams) pateikiama informacija apie vaiko ugdymosi pasiekimus. Mokslo metų pabaigoje tėvai (globėjai) informuojami apie įgytus vaiko gebėjimus ir ugdymosi pažangą, vaiko stipriąsias puses, ugdymosi poreikius ir tolesnio ugdymo gaires. Apie vaikų ką tik įgytus ugdymosi pasiekimus tėvai (globėjai) informuojami nuolat, atvedus ar pasiimant vaiką. Iškilus ugdymosi sunkumams, tėvai (globėjai) informuojami apie vaikui įstaigoje teikiamą specialistų pagalbą.

Vykdamas vaikų ugdymo(-si) pasiekimų vertinimą, laikomasi šių principų:

- konfidencialumo;
- individualizavimo – vaiko ugdymo(-si) pasiekimai vertinami atskirai, nelyginant su kitų vaikų ugdymo(-si) pasiekimais;
- vaiko ugdymo(-si) pasiekimų vertinimas „ugdo“ ir „skatina“, o ne „slopina ir baudžia“;
- vaiko ugdymo(-si) pasiekimai neleidžia vaikų skirstyti į „gerus“ ir „blogus“ ir nežeidžia vaikų žmogiškojo orumo.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Įgyvendinus programą, vaikai įgis naujų socialinių ir asmeninių gebėjimų, mokės savarankiškai pasirinkti veiklas, aktyviai siūlys idėjas, pasitikės savo jėgomis, mokės bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiais.

Jie gebės būti:

- **mąstytojais**, kurie gebės apgalvoti savo veiksmus ir susies jau įgytas žinias su naujomis žiniomis;
- **sprendimų ieškotojais**, kurie kurs įvairius būdus problemoms spręsti;
- **aktyviais stebėtojais**, kurie ugdys įgūdžius ir ieškos priemonių pasidalinti savo stebėjimais ir naujai įgyta patirtimi;
- **klausytojais**, kurie išmoks sutelkti dėmesį ir būti aktyviais, jautriais, empatiškais klausytojais;
- **organizatoriais**, kurie patys planuos išmokimą, naujos patirties įgijimą ir prisiims atsakomybę už savo sprendimus;
- **bendradarbiais**, kurie išmoks bendradarbiauti ir bendrauti, atsižvelgdami ne tik į savo nuomonę ir interesus, bet paisydami kitų nuomonės ir interesų;
- **draugais**, kurie išmoks pasitikėti savimi, gebės rūpintis ne tik savimi, bet ir kitais, akcentuojant tai, jog kiekvienam reikalingas rūpestis ir dėmesys.

VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-1009.
2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
3. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
4. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa. Vilnius, 2006.
5. Bulotaitė L., Gudžinskienė V., Monkevičienė O., Jakučiūnienė D. Gyvenimo įgūdžių ugdymas: ikimokyklinis amžius, 2004.
6. Coughlin P. A. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Vilnius: Lietus, 2001.
7. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983.
8. Lietuvos Švietimo koncepcija. Vilnius, 1992.
9. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas Nr. I-1234, 2017.
10. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
11. Songailienė V. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema. Žvirblių takas. Nr. 2, 2007.
12. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569.
13. Žukauskienė R. Raidos psichologija: integruotas požiūris. Vilnius: Margi raštai, 2012.
14. <http://www.radviliskis.lt/>.
15. <http://www.radviliskiobiblioteka.lt/lt/radviliskiotic/>.

VAIKŲ UGDYMO SI PASIEKIMAI IR UGDYMO GAIRĖS

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vaiko ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikseną	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.	Stebi ir padeda savarankiškai valgyti, naudotis stalo įrankiais.
2 žingsnis	Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi, išpučia nosį; padedamas bando rengtis; mimika ir ženklais suaugusiam praneša apie savo norą šlapintis/tuštintis.	Skatina ir padeda savarankiškai plautis rankas, rengtis, naudotis tualetu.
3 žingsnis	Savarankiškai valgo ir geria, naudojami tualetu. Padedamas suaugusiojo rengiasi, prausiasi.	Stebi ir skatina vaiko savarankišką valgymą, naudojamą tualetu, padeda rengtis, praustis.
4 žingsnis	Padeda suaugusiam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą, tvarkosi žaislus, su kuriais žaidė, įvardija pavojingus daiktus – degtukus, vaistus ir kt.	Organizuotos žaidybinės veiklos metu moko vaikus serviruoti stalą, susitvarkyti žaislus, supažindina vaikus su pavojingais daiktais ir neatsakingo naudojimosi jais pasekmėmis.
5 žingsnis	Priminus tvarkosi ne tik žaislus, bet ir veiklos vietą; bet kokios veiklos metu stengiasi saugoti save ir kitus; siekia sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai; domisi sveiku, visaverčiu maistu.	Primena apie žaislų, veiklos vietos tvarkymosi būtinybę; skatina, saugoti ne tik save, bet ir kitus; skatina taisyklingą laikyseną, domėjimąsi sveika mityba.
6 žingsnis	Plečiasi vaikų supratimas apie sveikos, visavertės mitybos principus, priminus vadovaujasi saugaus elgesio taisyklėmis; žino, kaip saugiai elgtis gatvėje ir kur kreiptis, iškilus pavojui.	Skatina sveiką, visavertę mitybą, akcentuoja saugaus elgesio būtinybę; supažindina, kur kreiptis, iškilus pavojui.
7 žingsnis	Geba pasirinkti drabužius ir avalynę pagal orus; suvokia saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis svarbą ir pavojus; sieja taisyklingą laikyseną, sveiką gyvenimą su sveikata, gera savijauta.	Skatina kritinį mąstymą, ugdant vaikų suvokimą, jog gerą savijautą, sveikatą lemia sveika gyvensena, taisyklinga laikysena, aktyvus judėjimas; inicijuoja situacijas, kurių metu vaikas skatinamas įvertinti tinkamos /netinkamos aprangos ryšį su oro sąlygomis, metų laikais.

2. FIZINIS AKTYVUMAS

Vaiko ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Tikslingai siekia daikto, paglosto žaislą jo nečiupdamas, dviem pirštais-nykščiu-smiliumi suima daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą; žingsniuoja laikydamasis, vedamas arba savarankiškai.	Sudaro sąlygas manipuliuoti žaislais, kuria saugią aplinką vaiko judėjimo poreikių tenkinimui.
2 žingsnis	Savarankiškai stovi, eina į priekį, šoną ir atgal, tempia arba stumia daiktą; pralenda pro kliūtis keturpėsčias, padedamas lipa laiptais pristatomuoju žingsniu. Paima daiktus iš viršaus apimdamas jį pirštais, ploja rankomis, ridena, meta, gauda kamuolį.	Tenkina vaiko judėjimo poreikį, ieškant įvairesnių judėjimo formų; skatina smulkiosios ir stambiosios motorikos įgūdžius.
3 žingsnis	Vaikščiodamas apeina arba peržengia kliūtis, bėga keisdamas kryptį, greitį; lipa laiptais pakaitiniu žingsniu laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų; atspirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio. Geriau derina akies-rankos judesius, tiksliau konstruoja, ridena, mēto, gauda kamuolį.	Skatina ugdytinį įveikti kliūtis, bėgant keisti kryptį, greitį; inicijuoja veiklą, kurios metu skatina derinti akies-rankos, abiejų rankų, rankų-kojų judesius.
4 žingsnis	Stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis, lipa laiptais nesilaikant už turėklų, šokinėja viena ir abiem kojomis; mina ir vairuoja triratuką. Tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais. Judesius atlieka tiksliau kaire arba dešine ranka, koja.	Įvairioje veikloje sudaro sąlygas tikslesniems plaštakų, pirštų, rankų judesiams lavinti ir pusiausvyrai ugdyti.
5 žingsnis	Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, judėdamas vingiais. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis. Laipioja lauko įrengimais. Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka.	Padeda tiksliau atlikti ėjimo, šuolių, laipiojimo, bėgimo, šokinėjimo judesius; moko taisyklingai laikyti pieštuką ir žirkles.
6 žingsnis	Eina ratu, poroje, atbulomis, šonu. Bėga ilgesnius atstumus pristatomu ir pakaitiniu žingsniu, šokinėja ant vietos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles; su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus.	Žaidžia komandinius judriuosius žaidimus, lavinant ištvermę, komandinį interesą; skatina judėjimo formų įvairovę.
7 žingsnis	Eina ir bėga keisdamas greitį, išlaiko saugų atstumą; bėga, šokinėja derindamas du ar daugiau judesių. Pieštuką, žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, tiksliai kopijuoja formas ir raides. Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį.	Akcentuoja skirtingų rankų, kojų judesių derinimą, saugaus atstumo išlaikymo svarbą, taisyklingą pieštuko ir žirklių valdymą. Skatina tikslingą formų ir raidžių kopijavimą.

3. EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vaiko ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Kūno judesiais, garsais, mimika išreiškia emocijas. Patiria nerimą išsiskirdamas su tėvais, džiaugiasi, jiems sugrįžus. Atspindi kitų vaikų emocijų raišką.	Padeda išgyventi išsiskyrimo su tėvais nerimą, nuramina, pasiūlo užsiimti veikla.
2 žingsnis	Emocijas reiškia skirtingu intensyvumu, jos tampa vis pastovesnės, atpažįsta kitų vaikų ir suaugusiųjų emocijų išraiškas.	Sudaro sąlygas ugdytinio pastovių ir teigiamų emocijų formavimuisi. Padeda suvokti įvairių emocijų išraiškas – džiaugsmą, liūdesį, pyktį.
3 žingsnis	Pradeda atpažinti, ką jaučia, pradeda vartoti emocijų pavadinimus; pastebi kitų žmonių emocijas ir į jas skirtingai reaguoja, pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius.	Supažindina su emocijų raiškos žodžiais ir emocijų pavadinimais; skatina pažinti kitų žmonių emocijų išraiškas.
4 žingsnis	Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, jas įvairiai išreiškia, pavadina pagrindines emocijas. Atpažįsta kitų emocijas, geriau jas supranta, pradeda suprasti, kad skirtingų žmonių emocijos gali skirtis.	Įvardija įvairias emocijas, plėtoja suvokimą apie skirtingų emocijų raiškos ypatumus veido išraiškoje, elgesyje, veiksmuose.
5 žingsnis	Atpažįsta ir pavadina savo jausmus, įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Geriau supranta kitų jausmus, kurie kyla tam tikrose situacijose. Kalba apie jausmus su kitais.	Padeda suvokti priežastinius ryšius tarp tam tikros situacijos ir emocijos atsiradimo, skatina ugdytinius pasakoti, kalbėti, diskutuoti apie patiriamas emocijas.
6 žingsnis	Pakomentuoja jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. Pastebi, kaip jaučiasi kitas. Pradeda kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau.	Inicijuoja ugdytinio emocijas sukėlusių situacijų bei priežasčių aptarimą, supažindina su negatyvių emocijų įveikimo būdais.
7 žingsnis	Domisi savo ir kitų emocijomis bei jų raiška. Atpažįsta kitų emocijas ar jausmus, bando keisti savo elgesį.	Moko adekvačiai reaguoti į kitų emocijas, jausmus, koreguoti savo elgesį; akcentuoja skirtingų nuotaikų raišką ir priežastis.

4. SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vaiko ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje.	Supa, nešioja, kalbina, glaudžia, maitina, pasiūlo žaislą, čiulptuką.
2 žingsnis	Pats ieško nusiramino. Pradeda valdyti emocijas ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.	Padeda nusiraminti, skatina nurimti, valdyti emocijas, siekia išvengti, kad vaikas kuo mažiau patirtų negatyvių emocijų.
3 žingsnis	Rodo pasitenkinimą kasdienine tvarka bei ritualais. Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Išbando įvairias konfliktų sprendimo ar savo interesų gynbos būdus.	Skatina laikytis suaugusiojo prašymų, susitarimų; supažindina su įvairių konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdų pasekmėmis.
4 žingsnis	Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių; įvardija galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. Laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų, taisyklių.	Diskutuoja su ugdytiniu apie galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes, supažindina su grupėje numatyta tvarka, susitarimais, taisyklėmis; stebi, kaip vaikas laikosi jų.
5 žingsnis	Nusiramina, atsipalaiduoja pabuvęs vienas ar kalbėdamasis su kitais. Vis dažniau jausmus reiškia mimika ir žodžiu, o ne veiksmais. Bando laikytis elgesio taisyklių be suaugusiųjų priežiūros.	Skatina jausmų raišką mimika ir žodžiais; padeda suvokti konfliktų sprendimo būdus ir taikymo būdus tam tikrose situacijose.
6 žingsnis	Savarankiškai taiko įvairius nusiramino, atsipalaidavimo būdus; geba susilaikyti nuo netinkamo elgesio, pykčio bei įniršio protrūkių; suvokia ir dažnai laikosi įvairių susitarimų, taisyklių.	Pasiūlo įvairius nusiramino būdus, kurie ne tik padeda atsipalaiduoti, bet ir išvengti negatyvių emocijų; primena taisykles, susitarimus, jų laikymosi svarbą.
7 žingsnis	Pagal situaciją taiko skirtingus emocijų ir jausmų reiškimo būdus; geba numatyti kito asmens galimai patiriamas emocijas įvairiose situacijose; suvokia „skirtingų“ aplinkų skirtingas taisykles, jų laikymosi ypatybes.	Modeliuoja situacijas, kuriose aptariami įvairūs emocijų ir jausmų raiškos būdai; padeda įvertinti (suvokti), kaip jaučiasi kitas vaikas tam tikroje situacijoje; akcentuoja taisykles, jų savitumą skirtingose aplinkose.

5. SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vaiko ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Pradeda tyrinėti, jausti savo kūną, atskiras jo dalis; mimika ir gestais išreiškia pozityvias emocijas.	Skatina ugdytinį pažinti ir stebėti savo kūną, „matuoti“ kūno galimybes, komunikuoti neverbaliniais būdais.
2 žingsnis	Susiformavus kūno išorės vaizdiniam, atpažįsta ir apibūdina savo kūną nuotraukose, veidrodyje. Pastebi ir stengiasi realizuoti vis didėjančias savo kūno galimybes.	Supažindina su vis didėjančiomis ugdytinio kūno galimybėmis; inicijuoja aktyvesnį ugdytinio kūno pažinimą – savistabą.
3 žingsnis	Skiria lytis, įvardija asmenį, kurį geba sieti su asmens atliekamu veiksmu; išgyvena pasididžiavimą, galėdamas atlikti tam tikrus veiksmus bei sulaukęs suaugusiojo pripažinimo.	Moko įvardyti, nurodyti asmenį (kas?), siejant tai su veiksmu (ką veikia?), sudaro sąlygas ugdytiniui patirti pasitikėjimo savo jėgomis, pasiekimais, džiaugsmą.
4 žingsnis	Suvokia, kad skirtingi žmonės jaučia bei nori skirtingai; supranta, jog egzistuoja skirtingos erdvės, kuriose dalyvauja, veikia vis kiti žmonės.	Akcentuoja žmonių skirtumus bei ypatybes; skatina ugdytinį suvokti, kad kai vienas žmogus dalyvauja vienoje veikloje ar erdvėje, kitas užsiima visiškai kitomis veiklomis, domisi kitais dalykais (Marius piešia, Saulė dainuoja).
5 žingsnis	Suvokia žmogaus gyvenimo etapus, įvardydamas jų skirtumus, pranašumus; savęs vertinimas – kintantis, priklausantis nuo aplinkos vertinimo, paskatinimų.	Supažindina su žmogaus gyvenimo periodais, akcentuodamas esminius kiekvieno amžiaus tarpsnio ypatumus; pozityviai vertina net menkas ugdytinio pastangas, vadovaudamasis nuostata, jog ugdytiniui paskatinimas yra svarbus tobulėjimui, ugdymui(-si).
6 žingsnis	Pakankamai gerai suvokia savo norų, jausmų, ketinimų bei motyvų pasaulį; geba identifikuoti save kaip fizines ir elgesio savybes turintį individą, šeimos narį ir pan.	Padedą pažinti ugdytinio norų, jausmų, ketinimų bei motyvų pasaulį; skatina suvokti ugdytinio gebėjimus kaip ugdytinio individualybę apibūdinančias savybes.
7 žingsnis	Suvokia savo kaitą (augimą, gebėjimų pokyčius, emocijų skirtumus), geba sieti savo norus, pastangas su veiksmais, leidžiančiais tai pasiekti; siekdamas palankumo, tampa vis tolerantiškesnis, saugantis savo privatumą.	Skatina aktyviau pažinti ugdytinio kintančius gebėjimus, augimo (kaip kaitos) ryšį su atliekama ugdytinio veikla, inicijuoja ugdytinio privatumo apsaugą, supažindinant su asmens privatumo apsaugos reikšme.

6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikseną	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, pamažu nurimsta ir išitraukia į veiklą. Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį, atsako jam kalbinamas.	Padedą vaikui nusiraminti, išitraukti į veiklą.
2 žingsnis	Sunkiai atsiskiria nuo tėvų, rodo prierašumą juo besirūpinančiu suaugusiuoju, mėgsta žaisti su juo. Vykdo jau suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos, bijo nepažįstamų žmonių.	Sudaro sąlygas vaikui stebėti, mėgdžioti suaugusiojo žodžius ir veiksmus, skatina atlikti suaugusiojo prašymus.
3 žingsnis	Lengviau atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, išbando ką nors naują, kai šalia yra suaugusysis. Mėgdžioja savaip suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. Veikloje tikisi suaugusiojo palaikymo.	Palaiko ugdytinį girdamas, drąsindamas. Skatina ugdytinį veikti savarankiškai, bet stebi jį, būna greta.
4 žingsnis	Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą pedagogu, bendradarbiauja su juo. Paklaustas pasako savo nuomonę. Dažniausiai laikosi suaugusiųjų nustatytos tvarkos.	Inicijuoja bendrą veiklą su ugdytiniais, bendradarbiauja su jais, akcentuodamas ugdytinio veiklos reikšmę ir laisvę. Skatina ugdytinį reikšti savo nuomonę, laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos.
5 žingsnis	Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas elgesio ribas. Prašo, siūlo, aiškina įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, pokalbius apie savijautą ir elgesį. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, tačiau supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. Drąsiau bendrauja su nepažįstamais žmonėmis.	Sudaro sąlygas lygiavertei partnerystei tarp vaiko ir suaugusiojo, nustato leistinas elgesio ribas, moko saugiai bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.
6 žingsnis	Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiais. Tariai, diskutuoja, teikia pasiūlymus kasdienėse situacijose; bando išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis. Žino, į ką kreiptis pagalbos, pasimetus, nutikus nelaimėi.	Moko pagarbos, mandagumo, bendraujant su suaugusiais, tačiau pripažįsta vaiko nuomonės išskirtinumą, savitumą. Supažindina su dienotvarke, elgesio taisyklėmis, skatina laikytis jų.
7 žingsnis	Geranoriškai bendrauja su suaugusiais, pasitiki pedagogais, artimaisiais ir iš jų mokosi. Patys pasiūlo įdomią veiklą, siekia susitarimo, prašo pagalbos. Domisi suaugusiojo savijauta, žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamaisiais.	Skatina vaiko pasitikėjimą pedagogu, kitais suaugusiais žmonėmis; pripažįsta ugdytinio nuomonę, siekia susitarimų, plėtoja vaiko suvokimą apie saugų elgesį su nepažįstamais žmonėmis.

7. SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, juos liesti, mėgdžioti.	Skatina bendrauti su bendraamžiais pagal ugdytinio galimybes.
2 žingsnis	Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebi juos, mėgdžioja. Gali duoti žaislą, o supykęs – atimti, suduoti.	Sudaro sąlygas žaisti šalia kitų vaikų, juos stebėti.
3 žingsnis	Ieško bendraamžių draugijos, trumpai pažaidžia su kitais vaikais. Bendrauja veiksmais, kalbasi su kitu vaiku, reiškia teises į savo daiktus, nori kito vaiko žaislo.	Žadina norą įsitraukti į bendrus žaidimus, moko dalintis žaislais.
4 žingsnis	Žaidžia bendrus žaidimus, mėgdžioja kitus, supranta jų norus, bando tartis. Turi žaidimų partnerių, su jais pykstasi ir taikosi.	Padeda suprasti kitų vaikų norus, susitarti dėl pageidaujamo vaidmens ar žaislo. Moko „išlaukti“ savo eilės.
5 žingsnis	Sėkmingai žaidžia su kitais vaikais, siūlo ir priima sumanymus, dalinasi žaislais. Gali padėti kitam, randa konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. Gali turėti pastovų arba kelis besikeičiančius žaidimų partnerius.	Užtikrina sėkmingą ugdytinio įsitraukimą į žaidybines veiklas. Akcentuoja toleranciją ir pakantumą skirtingoje socialinėje bei kultūrinėje aplinkoje augantiems vaikams.
6 žingsnis	Rodo iniciatyvą bendrauti, domisi skirtumais ir juos toleruoja. Diskutuoja dėl veiklos, dalijasi žaislais. Supranta, koks elgesys – geras ar blogas; suvokia veiksmų pasekmes. Palaiko ilgalaikę draugystę.	Palaiko vaikų bendravimo ir bendradarbiavimo su kitais vaikais iniciatyvą; skatina taikiai diskutuoti, tartis, derėtis su kitais vaikais.
7 žingsnis	Nusiteikęs bendrauti ir bendradarbiauti, stengiasi elgtis pagal savą gero elgesio supratimą. Supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes; pastebi ir priima kitų vaikų draugiškumo ženklus, gerbia kitus vaikus.	Moko vertinti „savo gero elgesio supratimą“ kito vaiko elgesio atžvilgiu. Padeda suvokti savo žodžių ir veiksmų pasekmes.

8. SAKYBINĖ KALBA

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	KLAUSYMAS	Kalbina, dainuoja, pasakoja įvairiomis intonacijomis. Žadina norą kalbėti.

	<p>Įdėmiai klausosi suaugusiojo. Skiria griežtą ir malonų kalbančio suaugusiojo toną. Atpažįsta artimiausios aplinkos garsus. Supranta savo ir artimųjų vardus, artimiausios aplinkos daiktų ir reiškinių pavadinimus. Supranta veikslių pavadinimus, geba atsakyti į klausimus.</p> <p>KALBĖJIMAS Komunikavimui vartoja įvairius garsus ir judesius. Vartoja kelis trumpus žodžius objektams, veiksams įvardyti, norams išsakyti.</p>	
2 žingsnis	<p>KLAUSYMAS Klausosi ir kalba, gestais reaguoja į vaikų ir suaugusiųjų kalbėjimą. Supranta ir greitai mokosi naujų žodžių. Supranta nesudėtingus trumpus tekstus: žaidimus, eilėraščius, pasakas, pasakojimus. Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus.</p>	Supažindina su nesudėtingo turinio ir siužeto tekstais. Pateikia paprastus klausimus, kvietimus.
	<p>KALBĖJIMAS Noriai dalyvauja pokalbiuose. Dviejų – trijų žodžių sakiniais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori. Suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.</p>	Skatina dalyvauti paprastuose žodiniuose žaidimuose, kalba aiškiai ir taisyklingai
3 žingsnis	<p>KLAUSYMAS Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių.</p>	Sudaro sąlygas išklausti, suprasti, reaguoti į kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, pasiūlymus.
	<p>KALBĖJIMAS 3–4 žodžių sakiniais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, išgyvenimus. Sako „ačiū“, „prašau“. Kalba kelių žodžių sakiniais, žodžius derina pagal giminę, skaičių ir linksnį. Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus. Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštukus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraščius. Domisi animaciniais filmukais, laidomis, kalba apie juos.</p>	Kalbėdamas taisyklinga ir aiškia kalba moko pasakoti apie tai, ką ugdytinis matė ir girdėjo, padeda atsakyti į nesudėtingus klausimus, derinant linksnį, giminę, skaičių. Kartu su ugdytiniu deklamuoja eiles, užbaigia pasakas.
4 žingsnis	<p>KLAUSYMAS Klausosi skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai. Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.</p>	Seka, pasakoja, skaito literatūrine kalba ir tarmiškai, skatina ugdytinį įsiklausyti į kūrinio siužetą ir kita kalba kalbančių vaikų norus.

	<p>KALBĖJIMAS Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo. Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų. Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus. Kuria naujus žodžius. Deklamuoja eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas, apsakymus.</p>	Skatina laikytis elementarių kalbinio etiketo normų, moko žaisti garsais ir žodžiais, kurti naujus žodžius, vartoti paprastas konstrukcijas, gramatiškai taisyklingus sakinius. Įtvirtina taisyklingą daugumos gimtosios kalbos žodžių garsų tarimą.
5 žingsnis	<p>KLAUSYMAS Klausosi įvairaus turinio tekstų (publicistinių, enciklopedinių, informacinių), klausosi gyvai arba įrašų.</p>	Pateikia sudėtingesnio turinio tekstus, skatina ugdytinį suvokti gimtosios ir kitų kalbų skirtumus.
	<p>KALBĖJIMAS Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių. Vartoja daugumą kalbos dalių (daiktavardžius, veiksmažodžius, būdvardžius,rieveiksmius, prielinksnius ir kt.). Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Kalbėdamas žiūri į akis. Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį. Seka pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus. Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.</p>	Sudaro sąlygas natūraliam vaiko kalbėjimui, vaiko minčių raiškai, siejant, kas buvo nutikę su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniiais. Moko vartoti daugiau kalbos dalių, sekti pasakas, kurti istorijas.
6 žingsnis	<p>KLAUSYMAS Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme. Supranta pajuokavimus, frazeologizmus.</p>	Sudaro sąlygas įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų bendrine kalba ir tarme klausymuisi.
	<p>KALBĖJIMAS Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius – sinonimus, antonimus, technologinius terminus. Kalba taisyklingais sudėtiniais sakiniais. Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus. Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus. Kuria įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinius, kalba „ateivių“, „užsienio“ kalbomis.</p>	Praturtina vaiko kalbą mandagumo, vaizdingais žodžiais, technologiniais terminais. Padeda akcentuoti garsų eiliškumą žodžiuose. Moko atpasakoti pasakas, apsakymus, padavimus. Inicijuoja įvairių tekstų, mįslių, istorijų kūrimą, eksperimentuojant balso stiprumu, kalbėjimu tempu, intonacija.

7 žingsnis	KLAUSYMAS Nepertraukdamas klausosi draugų ir suaugusiųjų kalbos, pasakojimų, komentarų, instrukcijų. Išklauso ir supranta 3–4 dalių verbalinę instrukciją. Supranta, kad kūrinys turi pradžia, pabaigą, vidurį, kad jam veikia skirtingi veikėjai, kad yra tam tikra veiksmo vieta.	Moko nepertraukti draugų ir suaugusiųjų kalbos, padeda suprasti perkeltines kalbėjimo prasmes, suvokti kūrinio siužeto nuoseklumą.
	KALBĖJIMAS Kalba, pasakoja apie tai, kas patirta (nutikimus, įvykių seką). Nusako žaidimo ir veiklos taisykles. Pagal taisykles kalbasi telefonu. Išgirsta visus garsus žodyje ir pasako juos eilės tvarka. Deklamuoja modernius eilėraščius. Kalbasi apie spaudinių iliustracijas, skelbimus, nuotraukas, simbolius, apibūdina, aiškina juos.	Stebi ir pagal poreikį koreguoja, kaip vaikas suvokia kūrinio eigą, padeda išgirsti garsus žodžiuose eilės tvarka. Sukuria sąlygas pasakojimui apie spaudinių iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas ir kt. Akcentuoja įvairių klausiamųjų ir konstatuojamųjų sakinių taisyklingą vartojimą, naujų žodžių pagal perprastas žodžių darybos taisykles, kūrimą.

9. RAŠYBINĖ KALBA

Vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Palankiai vertina knygelių skaitymą (vartymą) ir tai noriai atlieka; domisi „rašančiaisiais“, rašymo priemonėmis, jų galimybėmis.	Varto su ugdytiniu knygeles, komentuojuose esančius paveikslėlius (siužetą), imituoja „rašymą“, sudaro sąlygas „išbandyti“ įvairias rašymo priemones.
2 žingsnis	Vartydamas knygeles, mokosi komentuoti knygelėse esančius paveikslėlius (siužetą); daugiau dėmesio ima skirti raidėms, žodžiams, simboliams; aktyviai brauko įvairius simbolius popieriuje.	Padeda ugdytiniui suprasti knygos siužetą, skatinant aktyviau komentuoti; skatina ugdytinį piešti popieriaus lape įvairiomis rašymo priemonėmis.
3 žingsnis	Pradeda knygelėse pavaizduotus paveikslėlius sieti su konkrečiais daiktais; pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius; bando kraiglioti įvairias linijas įvairiomis rašymo priemonėmis.	Moko knygelių paveikslėlius sieti su konkrečiais daiktais; padeda susipažinti su aplinkoje esančiais simboliais, juos įvardyti, skatina kraiglioti įvairias linijas, pastebint jų skirtumus.
4 žingsnis	Imituoja knygos skaitymą, pradeda įvardyti įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus; aktyvėja gebėjimas manipuluoti raidėmis, simboliomis (grafiniais vaizdais); keverzonėse ir piešiniuose ima ryškėti realių raidžių elementai .	Skatina aktyviau domėtis „knygų skaitymu“, moko identifikuoti knygoje esančių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus, juos įvardyti; lavina raidžių, simbolių „rašymą“, skatinant ugdytinį atkartoti kaip įmanoma daugiau realių raidžių elementų.

5 žingsnis	Atsiranda domėjimasis raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide; ima suvokti raidžių pavadinimus, jų specifinę grafinę raišką; moka įvardyti knygelės veikėjų bruožus; ima domėtis skirtingų spaudinių funkcijomis.	Moko žodį sieti su raide, iš kurios prasideda žodis; supažindina su raidžių pavadinimais, skirtingų spaudinių funkcijomis, pateikiant skirtumus ir jų ypatumus.
6 žingsnis	Geba suvokti nesudėtingą knygos siužetą, jo ryšį su knygos tekstu, iliustracijomis; skiriant žodžius sudarančius garsus gali perskaityti tam tikrus užrašus; moka rašyti savo vardą, kopijuoti aplinkoje matomus žodžius.	Moko ir skatina knygos siužetą sieti su knygos tekstu, iliustracijomis; padeda perskaityti ir surasti žodžius, prasidedančius tomis pačiomis raidėmis, lavina dėmesingumą žodžiuose esančioms raidėms, kopijuojant parašytus žodžius.
7 žingsnis	Atsiranda pagarba knygoms; atpažįsta kelis skiriamuosius ženklus; skaitydamas knygos siužetą, praplečia savo išgalvotais veikėjais, jų poelgiais; piešiniais, rašinėjimais bei raidėmis perteikia savo patirtį, nepaisydamas darybos/išdėstymo taisyklių.	Skatina pagarbą knygoms; išskiria skirtingų ženklų skirtumus sakinyje; skatina ugdytinį kūrybiškai ir vaizdingai perteikti knygos siužetą; inicijuoja ugdytinio patirties raišką per piešinius, rašinėjimus, raides, supažindinant su elementariomis žodžių darybos/išsidėstymo taisyklėmis.

10. APLINKOS PAŽINIMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus. Atpažįsta artimus žmones.	Skatina domėtis aplinka per skirtingų kvapų, vaizdų, paviršių, skonių pažinimą.
2 žingsnis	Stebi ir atpažįsta artimiausią aplinką; pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones. Žino kai kurių daiktų paskirtį.	Padeda vaikui orientuotis artimiausioje aplinkoje, pažinti gyvūnus, žmones, daiktus, suvokti jų paskirtį, naudojimosi ypatumus.
3 žingsnis	Atpažįsta ir pavadina vis daugiau gyvūnų, daiktų, augalų. Skiria atskirus gamtos reiškinius, orientuojasi aplinkoje, pasako savo ir šeimos narių vardus.	Plėtoja vaiko pažinimą apie jo artimiausios aplinkos objektus, padeda skirti tam tikrus gamtos reiškinius, įvardyti savo ir savo šeimos narių vardus.
4 žingsnis	Pasako miesto, gatvės pavadinimus, savo vardą, pavardę. Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles. Pasako metų laikų pavadinimus.	Sudaro sąlygas gyvenamosios vietos objektų pažinimui, akcentuojant pokyčius savo aplinkoje. Moko vaiką įvardyti savo vardą, pavardę, miesto, gatvės pavadinimus; pastebėti metų laikų kaitą.
5 žingsnis	Moka papasakoti apie savo šeimą, miestą. Gali savarankiškai nueiti į lopšelio-darželio salę ar į kitą vietą. Atranda skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes. Atpažįsta ir pavadina gyvūnus, daržoves, vaisius. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais.	Inicijuoja gimtojo miesto pažinimą per žinomus miesto objektus, statinius, apylinkes ir kt. Padeda suvokti buities prietaisų, skaitmeninių technologijų naudojimosi ypatumus. Primena naminių ir laukinių

		gyvūnų, daržovių, vaisių pavadinimus, jų naudą žmogui, padeda suvokti dangaus kūnų, gamtos reiškinių raiškos ypatumus.
6 žingsnis	Žino namų adresą, šalies, sostinės pavadinimus. Skiria ir pavadina profesijas. Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir tarp augalų, pasakoja apie jų naudą žmonėms. Pradedą suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.	Plėtoja žinias apie įvairias profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką. Supažindina su daiktų istorine kaita, tradicinių švenčių papročiais. Akcentuoja aiškiai matomus skirtumus tarp augalų ir gyvūnų, supažindina su jų nauda žmogui. Padeda suprasti dangaus kūnų ryšius. Skatina prierašumą prie artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvaujant, prižiūrint, puošiant, rodant pagarbą jai.
7 žingsnis	Suaugusiųjų padedamas pastebi požymius, kurie rodo augalų ir gyvūnų prisitaikymą gyventi sausumoje ar vandenyje. Atpažįsta po kelis miško, vandens augalus bei gyvūnus, grybus. Tyrinėja medžiagų savybes bei apie tai samprotauja, domisi gamtos reiškiniais. Žino, kaip reikia elgtis gamtoje. Paaiškina, kaip reikia taupyti elektrą, šilumą, vandenį. Domisi žmonių gyvenimo būdu, savo giminės istorija.	Plėtoja vaikų suvokimą apie augalų požymius, priežiūrą, prisitaikymą augti. Padeda pastebėti gyvūnų mitybos, priežiūros, prisitaikymo gyventi ir išlikti ypatumus, akcentuojant augalijos ir gyvūnijos naudą žmogui. Tikslina vaikų žinias apie maisto produktų „atsiradimą“. Skatina domėjimąsi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais; moko atsakingo ir saugaus elgesio gamtoje, išskirdamas ekologiškos gyvensenos naudą žmogui ir gamtai. Suteikia žinių apie aktualius visuomenės gyvenimo įvykius, profesijų skirtingumą, jų reikšmę visuomenei; skatina prisiimti atsakomybę už bendrą veiklą.

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	SKAIČIAVIMAS Suvokia, ką reiškia „yra“; „nėra“; „dar“; „taip“; „ne“.	Demonstruodamas padeda suvokti, ką reiškia „yra“; „nėra“; „dar“; „taip“; „ne“.
	MATAVIMAS Domisi rododomis kitokios formos, dydžio, spalvos daiktais, siekia juos paimti. Pastebi judančius daiktus, kartoja matytus veiksmus su daiktais.	Sudomina skirtingų formų, dydžių, spalvų daiktais, skatindamas juos tyrinėti. Atkreipia dėmesį į judančius daiktus ir veiksmus su jais.
2 žingsnis	SKAIČIAVIMAS Supranta, ką reiškia „vienas“; „du“; „dar vienas“; „daug“.	Skatina suprasti sąvokas „vienas“; „du“; „dar vienas“; „daug“.

	<p>MATAVIMAS Stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukose atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais apibūdinami daiktai bei jų judėjimas erdvėje.</p>	Moko surasti reikiamos formos, dydžio, spalvos daiktus, diferencijuojant pagal pasirinktus požymius.
3 žingsnis	<p>SKAIČIAVIMAS Skiria „mažai“ ir „daug“. Paprašytas duoda vieną daiktą, rikiuoja daiktus į vieną eilę.</p>	Padedą skirti sąvokas „mažai“ ir „daug“. Moko daiktus rikiuoti į vieną eilę.
	<p>MATAVIMAS Tapatina daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Suranda tokios pat spalvos daiktus. Supranta ir pradeda vartoti daiktų lyginimui skirtus žodžius.</p>	Sudaro sąlygas, kuriomis ugdytinis gali tapatinti daiktus pagal formą, dydį, spalvą. Pateikia sąvokas, nusakančias skirtingus daiktų požymius – dydį, ilgį, storį, plotį ir kt.
4 žingsnis	<p>SKAIČIAVIMAS Padedą skaičiuoti daiktus, padalina į grupes po lygiai. Supranta, kad pridėdant vieną daiktą, daiktų skaičius didėja, o paimant – mažėja. Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius.</p>	Pasiūlo skaičiuoti daiktus, palyginti dvi daiktų grupes pagal daiktų skaičių grupėje, padalinti daiktus į grupes po lygiai. Akcentuoja tai, kad pridėdant po vieną daiktą, daiktų skaičius didėja, o paimant – mažėja. Moko kelintinių skaitvardžių.
	<p>MATAVIMAS Atpažįsta vienodo dydžio ir spalvos daiktus. Pradedą atsižvelgti į daikto formą, dydį ir spalvą. Lygina daiktus pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Pradedą vartoti žodžius skirtumams apibūdinti. Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, priekį ir nugarą. Paros dalis sieja su gyvenimo ritmu, dienotvarke.</p>	Vartoja sąvokas, nusakančias daiktų formą ir savybes: skritulio formos – apskritas; kvadratinės formos – kvadratas ir t. t. Skatina vienodų ir skirtingų daiktų palyginimą pagal ilgį, aukštį, storį, masę. Padedą skirti dešinę ir kairę kūno puses, priekį, nugarą.
5 žingsnis	<p>SKAIČIAVIMAS Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo jų savybių. Skaičiuoja iki 5, o dėlįdodamas atsako į klausimus. Pastebi elementų seką, gebą ją pratęsti, nors nebūtinai laikosi jos sudarymo logikos. Skiria kelintinius skaitvardžius.</p>	Moko daiktų skaičiaus nesieti su daikto forma, dydžiu, kitomis daikto savybėmis bei jo padėtimi erdvėje. Padedą suvokti sąvokas „kiek iš viso“; „kiek daugiau“; „kiek mažiau“.

	<p>MATAVIMAS Skiria trikampę, stačiakampę formas. Grupuoja daiktus pagal požymius. Lygina daiktus, naudoja sąlyginį matą. Sudeda nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. Skiria erdvinius daikto santykius su savimi. Pradedą suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria „šiandien“; „vakar“; „rytoj“.</p>	<p>Supažindina su trikampę ir stačiakampę forma ir padeda jas atskirti. Supažindina ir skatina vartoti sąvokas „šiandien“; „vakar“; „rytoj“ ir sąvokas, nusakančias daikto savybes – spalvą, storį, masę. Padeda ugdytiniui suvokti ir išreikšti daikto santykį su savimi. Lyginant daiktų dydžius, moko naudotis sąlyginiu matu.</p>
6 žingsnis	<p>SKAIČIAVIMAS Susieja daiktų kiekį su simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Lygina daiktų grupes pagal kiekį. Vartoja žodžius „daugiau“, „pusiau“, „po lygiai“. Atpažįsta, pratęsia, sukuria sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais.</p>	<p>Padeda susieti daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. Sudaro sąlygas nedidelių daiktų grupių lyginimui pagal kiekį, akcentuojant sąvokų „daugiau“, „mažiau“, „pusiau“, „po lygiai“ į dvi lygias“ vartojimą.</p>
	<p>MATAVIMAS Skiria plokštumos ir erdvės figūras. Klasifikuoja daiktus pagal įvairius požymius. Matuodamas naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais. Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį medžiagų ir skystųjų kiekį. Lygindamas dydžius, vartoja sąvokas „didžiausias“; „truputį mažesnis“ ir kt.</p>	<p>Padeda atpažinti, atkurti, pratęsti skirtingų spalvų, formų, dydžių daiktų seką. Plečia suvokimą apie plokštumos ir erdvės figūras. Padeda suvokti, kad skirtingų formų daiktai gali sutalpinti tą patį skystų ar burių medžiagų kiekį. Akcentuoja gamtos ciklišumą.</p>
7 žingsnis	<p>SKAIČIAVIMAS Pradedą suprasti ryšius tarp skaičių, suprasti ir vartoti žodžius „sudėti“, „atimti“ ir pan.</p>	<p>Toliau plėtoja plokštumos ir erdvės figūrų pažinimą, atrandant šių figūrų atitikmenis aplinkoje.</p>
	<p>MATAVIMAS Skiria ir pavadina plokštumos ir erdvės figūras, randant aplinkoje atitikmenų. Pradedą suprasti, kada vartojami priešingos reikšmės žodžiai. Parodo, kur yra greta esantys, bet nematomi objektai.</p>	<p>Supažindina ir skatina vartoti priešingos reikšmės žodžius. Sudaro sąlygas priskirti daiktą tam tikrai grupei pagal atitinkamą požymį(-ius).</p>

12. MENINĖ RAIŠKA

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	MUZIKA, ŠOKIS Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas.	Inicijuoja muzikos klausymąsi, per kurį ugdytinis reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas. Skatina suklusti, sutelkti žvilgsnį, žaisti balso intonacijomis.
	ŽAIDIMAI, VAIDYBA Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, lingavimu, plojimu.	Kalbina, žaidina, skatina reikšti emocijas įvairiomis balso intonacijomis, mimika.
	VIZUALINĖ RAIŠKA Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja. Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis. Apžiūrinėja, liečia, varto.	Sudaro sąlygas domėtis dailės priemonėmis, liesti, apžiūrinėti, vartyti.
2 žingsnis	MUZIKA, ŠOKIS Klausosi muzikos ir aplinkos garsų, mėgdžioja žaidinimų judesius, ritmiškai ploja, muzikuoja.	Pateikia įrašus su muzikos garsais, padeda žaisti balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais. Skatina ugdytinius mėgdžioti žaidinimų judesius, dviejų-trijų garsų melodijas. Moko skambant muzikai, ritmiškai ploti, muzikuoti.
	ŽAIDIMAI, VAIDYBA Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus.	Žaidžia sūpavimo, kykavimo, jodinimo, pirštukų žaidimus, skatina mėgdžioti išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus.
	VIZUALINĖ RAIŠKA Spontaniškai keverzoja, džiaugiasi dailės priemonės paliekamu pėdsaku. Tyrinėdamas dailės medžiagas (tirštų dažų, minkštos tešlos) ir priemones intuityviai atranda skirtingus darbo su jomis būdus.	Sudaro sąlygas spontaniškam vaiko piešimui, dailės medžiagų ir priemonių tyrinėjimui, toliau plėtojant jau įgytą ugdytinių patirtį.

3 žingsnis	MUZIKA Emocingai atliepia klausomus kūrinus, dainuoja vienas ir su draugais, pritaiko kūno judesius muzikiniams žaidimams. Tyrinėja ir bando ritmiškai groti muzikos instrumentais.	Skatina emocingai reaguoti į klausomus kūrinus, dainuoti po vieną ir su draugais 2–4 garsų daineles. Pritaiko muzikiniams žaidimams kūno judesius. Kartu su ugdytiniais groja ritminiais muzikos instrumentais, skatindamas juos tyrinėti, apžiūrėti, kurti, dainuoti vieno aukščio tonu savitus žodžius.
	ŠOKIS Mėgdžioja gyvūnų, augalų, žaidinimų judesiu. Šoka spontaniškai.	Rodo žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius, skatina juos mėgdžioti. Padeda kurti dviejų-trijų judesių seką.
	ŽAIDIMAI, VAIDYBA Žaisdamas su daiktais ar žaislu, atlieka jau matytus veiksmus, judesius, įvairiai intonuodamas. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais vaizduoja siužeto elementus.	Padeda atlikti matytus veiksmus ar judesius, žaidžiant su daiktais ar žaislais. Pasiūlo žaisti muzikinius ratelius, mėgdžiodant siužeto elementus.
	VIZUALINĖ RAIŠKA Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ir įvykius.	Palaiko vaiko iniciatyvą piešti, spauduoti, tapyti, lipdyti, konstruoti bei padrąsina mėgautis kūrybiniu procesu.
4 žingsnis	MUZIKA Klauso ir tyrinėja gamtos garsus, trumpus vokalinius ir instrumentinius kūrinus, emocingai reaguojant į kūrinio nuotaiką, tempą. Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono autorines ir liaudies dainas.	Pateikia ugdytiniui gamtos garsų, trumpų vokalinių ir instrumentinių kūrinų klausymuisi, skatina emocingai judesiais atliepti jų nuotaiką, tempą bei keliais sakiniais juos apibūdinti. Moko dainuoti aiškaus ritmo, siauro diapazono autorines ir liaudies dainas, pritariant ritmiškais judesiais. Demonstruoja įvairių tautų muzikinius žaidimus, atliekant kelis nesudėtingus judesius. Padrąsina improvizuoti ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams.
	ŠOKIS Žaidžia vaizduojamuosius, šokamuosius žaidimus, šoka spontaniškai, kuriant 3–4 judesių seką.	Moko trijų-keturių judesių šokius, kartu su ugdytiniu žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus. Padeda spontaniškai šokant kurti trijų-keturių natūralių judesių seką.

	<p>ŽAIDIMAI, VAIDYBA Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja. Muzikiniuose rateliuose kuria arba savaip perteikia veikėjų judesius, veiksmus, spontaniškai reiškia emocijas.</p>	<p>Padedą išlaikyti dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoti, atkuriant tam tikrų situacijų fragmentus bei naudojant tikrus daiktus ir reikmenis.</p>
	<p>VIZUALINĖ RAIŠKA Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis formomis, spalvomis, išgaudamas vaizdus, objektus bei juos įvardydamas. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, mimika. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas. Turi mėgstamas spalvas.</p>	<p>Modeliuoja situacijas, kur vaikai galėtų išreikšti patirtį įvairiomis linijomis, dėmėmis, geometrinėmis formomis, spalvomis. Skatina kūrybos procesą palydėti pasakojimu ir komentavimu.</p>
5 žingsnis.	<p>MUZIKA Klausosi, improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančiam muzikos kūriniui. Atpažįsta ir įvardina skambančių instrumentų tembrus, stengiasi tiksliau intonuoti, kvėpuoti ir artikuliuoti.</p>	<p>Pateikia vokalinės, instrumentinės muzikos įrašus, skatina spontaniškai improvizuoti, pritari skambančiai muzikai pasirinktais muzikos instrumentais. Padrąsina ugdytinius savais žodžiais išsakyti kilusius įspūdžius, įvardinti skambančius instrumentus. Paaiškina taisyklingo kvėpavimo techniką, moko taisyklingai artikuliuoti, intonuoti vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas. Muzikuoja kartu su ugdytiniais ritminiais, melodiniais muzikos instrumentais, skatindamas kurti ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms.</p>
	<p>ŠOKIS Šoka sukamuosius ratelius, paprastų žingsnių autorinius ir 5–6 natūralių judesių šokius.</p>	<p>Demonstruoja sukamuosius ratelius, paprastų žingsnių, autorinius ir penkių–šešių natūralių judesių šokius. Skatina kurti, reaguojant į muziką, išreikšti aplinkos vaizdus.</p>
	<p>ŽAIDIMAI, VAIDYBA Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtoja vyksmą dialogu, monologu, keisdamas balso intonacijas. Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. Muzikiniuose rateliuose ir žaidimuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.</p>	<p>Prisideda prie žaidimo aplinkos kūrimo, ją praturtinant realiais daiktais ir atributais. Skatina vaizduoti realistinį ir fantastinį siužetą, plėtojant vyksmą dialogu, monologu, keičiant balso intonaciją.</p>

	<p>VIZUALINĖ RAIŠKA Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Objektus vaizduoja ne tokius, kokius mato, o tokius, ką apie juos žino. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingus koliažus, trimates formas, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis.</p>	Praturtina vaiko patirtį pateikdamas skirtingus objektų bruožus ir reikšmingas detales. Sudaro sąlygas eksperimentuoti tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis.
6 žingsnis	<p>MUZIKA Klausosi įvairaus stiliaus ir žanro muzikinių kūrinių, spontaniškai perteikia įspūdžius spalvomis ir piešiniais. Dainuoja sudėtingesnio ritmo melodijas, platesnio diapazono vienbalses dainas. Vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas, pritaria suaugusiojo grojimui.</p>	Pateikia muzikos klausymuisi įvairaus stiliaus ir žanrų muzikos kūrinių, sudaro sąlygas spalvomis ir piešiniu perteikti kilusius įspūdžius. Skatina įvardinti kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skambančių instrumentų pavadinimus. Moko tiksliai intonuojant dainuoti sudėtingesnio ritmo, platesnio diapazono vienbalses dainas, kanonus, įsiklausant į savo ir draugų dainavimą. Atlieka melodiniais muzikos instrumentais 2–3 garsų melodijas, moko pritarti suaugusiojo grojimui, kartu pradėdant ir baigiant kūrinėlį. Skatina improvizuoti balsu, muzikos instrumentais kurti melodiją trumpam tekstui, paveikslui, judesius kurti kontrastingo pobūdžio muzikai.
	<p>ŠOKIS Šoka sudėtingesnius ratelius paprastu ir bėgamuoju žingsniu, improvizuotai kuria 7–8 natūralių judesių seką.</p>	Moko šokti sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius, juos improvizuotai kurti pagal 7–8 natūralių judesių seką.
	<p>ŽAIDIMAI, VAIDYBA Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, veiksmus, atskleidžia jų norus, emocijas būsenas. Tiksliai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius, perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p>	Padrąsina vaiką aktyviau improvizuoti, kuriant lėlių bei dramos vaidinimus pagal girdėtus kūrinius ar pasiūlytas situacijas.
	<p>VIZUALINĖ RAIŠKA Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas. Vaizdus papildo grafinais ženklais. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. Skirtingiems sumanymams įgyvendinti pasirenka tam tikras dailės priemones ir medžiagas.</p>	Palaiko vaiko iniciatyvą, realias ir fantastines istorijas „nupasakoti“ detaliais ir įtaigiais dailės darbais. Sudaro sąlygas eksperimentuoti sudėtingesnėmis dailės priemonėmis ir medžiagomis.

7 žingsnis	<p>MUZIKA</p> <p>Klausosi kompozitorių ir liaudiškos muzikos kūrinių, bando juos atpažinti ir įvardinti. Dainuoja dainas <i>a cappella</i> ar su instrumentiniu pritarimu oktavos ribose, solo, ansamblyje ir su visa grupe. Groja ir improvizuoja savos gamybos vaikiškais instrumentais, kuria ritmus ir melodijas dainoms, improvizuoja muzikos instrumentais pagal temą.</p>	<p>Pateikia muzikos klausymuisi kompozitorių ir liaudiškos muzikos kūrinių, skatina juos atpažinti, įvardinti kūrinių autorius. Moko atlikti dainas <i>a cappella</i> ar su instrumentiniu pritarimu dainuojant oktavos ribose solo, ansamblyje ir su visa grupe. Inicijuoja grojimą ir improvizavimą savos gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritariant dainoms, šokiams rateliams, muzikiniams žaidimams. Skatina kurti ritmus ir melodijas dainoms, improvizuoti pagal savo ar suaugusiojo pasiūlytą temą.</p>
	<p>ŠOKIS.</p> <p>Žaidžia šokamuosius žaidimus, šoka ratelius, natūralių judesių autorinius šokius, kuria natūralių judesių seką.</p>	<p>Padrąsina reikšti nuotaikas žaidžiant šokamuosius žaidimus, šokant ratelius, natūralių judesių autorinius šokius. Skatina kurti natūralių judesių trumpą šokį, reaguojant į muziką, perteikiant trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką.</p>
	<p>ŽAIDIMAI, VAIDYBA.</p> <p>Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus, pasiūlytą situaciją, bendradarbiauja su kitu vaidinimo veikėju. Improvizuoja dialogą, nuoseklių veiksmų seką. Naudoja charakteringas balso intonacijas, judesius, aprangos detales, prireikus – menamus ar tikrus reikmenis, dekoracijas. Žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, vaizduodamas veikėjų bendravimo sceneles.</p>	<p>Moko muzikinių ratelių ir žaidimų. Skatina improvizuoti naudojant charakteringą balso intonaciją, judesį, aprangos detales, reikalingus reikmenis ar dekoracijas.</p>
	<p>VIZUALINĖ RAIŠKA.</p> <p>Drąsiai įgyvendina savo kūrybinius sumanymus. Numato galimą sumanymo realizavimo seką bei rezultatą. Pasakoja apie patirtus išgyvenimus, matytus objektus, įvykius ir istorijas. Kurdamas bendrus darbus bando derinti savo sumanymus su kitais. Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines medžiagas, priemones, technikas. Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo ar kitomis kompiuterinėmis programomis, skaitmeninėmis priemonėmis.</p>	<p>Padrąsina aktyviai įgyvendinti kūrybinius sumanymus. Skatina pasakoti apie patirtus išgyvenimus, matytus objektus, įvykius, derinant savo sumanymus su kitų sumanymais. Pateikia tradicinių ir netradicinių medžiagų, priemonių, technikų sumanymams įgyvendinti ir užtikrina kūrybišką jų realizavimą, įgyvendinimą.</p>

13. ESTETINIS SUVOKIMAS

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Geba parodyti pasitenkinimą kalbinamas suaugusiojo, matydamas ryškius, gražius daiktus, judesius, girdėdamas įvairius garsus.	Suteikia ugdytiniui teigiamų emocijų, kalbinant, demonstruojant ryškiaspalvius daiktus, paveikslėlius, skatinant klausytis ritmingos muzikos, judant pagal muziką.
2 žingsnis	Skirtingai reaguoja į skirtingas intonacijas, garsus, aplinkos daiktus ir vaizdus, iliustracijas; geba intuityviai mėgdžioti.	Pateikia ugdytiniui skirtingus kūrinėlius, iliustracijas, garsus; skatina pamėgdžioti gyvūnų, paukščių garsus bei judesius.
3 žingsnis	Atpažįsta jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus veikėjus, dailės ir choreografinius kūrinius. Geba įvertinti, ar girdėtas kūrinys patiko.	Sudaro sąlygas ugdytiniui geriau suvokti jau girdėtus ir matytus dailės, muzikos, choreografijos kūrinius. Plėtoja ugdytinio pažinimą, susipažįstant su naujais kūriniiais. Skatina ugdytinį išsakyti savo nuomonę, vertinimą apie žinomą (girdėtą) kūrinį.
4 žingsnis	Patiria teigiamas emocijas dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, būdamas pasipuošęs, skirtingai reaguoja į skirtingų nuotaikų kūrinius. Atsižvelgia į kitų nuomonę.	Inicijuoja meninę veiklą, kur ugdytiniui sudaromos sąlygos išreikšti save per šokį, dainą, judesį, teatrinius gebėjimus. Leidžia įvertinti ir padeda suvokti skirtingo pobūdžio kontrastingus meno kūrinius.
5 žingsnis	Demonstruoja pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu. Įvardija meninės kūrybos proceso ypatumus, juos siedamas su savo patiriamais išgyvenimais. Geba dalintis įspūdžiais, kuriuos patiria apsilankęs įvairiuose renginiuose.	Skatina bendrą ugdytinių meninę veiklą, kūrybą. Moko apibūdinti girdėtų ir matytų kūrinių siužetą, veikėjų bruožus, nuotaikų spalvas veikėjų elgesį. Žadina norą pasakoti apie patirtus jausmus, šokan, dainuojant, piešiant, vaidinant.
6 žingsnis	Gėrasi ir grožisi menine veikla. Pastabus papuoštai aplinkai. Palankiai ir argumentuotai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakoja įspūdžius apie girdėtus, matytus, atliekamus kūrinius, juose dalyvaujančius veikėjus, jų nuotaiką, kilusius vaizdinius.	Sudaro sąlygas dalyvauti įvairioje meninėje veikloje – šokti, dainuoti, vaidinti, groti, piešti, konstruoti. Kuria meniškai estetišką ugdomąją aplinką, skatina ugdytinį išsakyti savo nuomonę, išreikšti emocijas, susijusias su atliekama veikla.
7 žingsnis	Atsiranda (išryškėja) poreikis ne tik aplinkoje matyti grožį (estetiką), tačiau taip pat jį kurti. Geba išsakyti samprotavimus apie girdėtų, matytų kūrinių siužetą, įvykių kaitą. Moka nupasakoti savo atliekamos kūrybinės veiklos eigą ir numatyti rezultatą, domisi kitų kūrybinėmis idėjomis, jas vertina.	Kuriam palankias sąlygas ugdytinio gebėjimo kurti estetiką raiškai, plėtoja ugdytinio estetinio suvokimo gebėjimus, skatina ugdytinį suvokti kūrybinės veiklos estetikos svarbą, raišką. Padrąsina ugdytinį jam pasakojant apie atliekamos kūrybinės veiklos eigą ir jos rezultatus.

14. INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Pats juda dominančių žaislų link. Šypsodamasis, čiauškėdamas duoda žaislą kitam, išreiškdamas norus parodo „taip“ ar „ne“.	Sukuria saugią, skatinančią aktyviai judėti, aplinką.
2 žingsnis	Pats pasirenka daiktus žaidimams, savarankiškai modeliuoja kelis judesius arba veiksmus į vieną seką. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti kliūtis.	Skatina tyrinėti aplinką, aktyviai įsitraukia į vaiko pasirinktą veiklą.
3 žingsnis	Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia pats. Dažnai keičia veiklą. Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus. Reiškia norus, sako „ne“.	Pasiūlo naujų žaislų, žaidimų, ugdytinius veikti skatinančios ir juos dominančios veiklos.
4 žingsnis	Pats pasirenka veiklą ir ją kryptingai plėtoja vienas ar su draugais. Sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.	Padrąšina bei paskatina vaiką aktyviau dalyvauti veikloje, akcentuojant ugdytinio savarankiškumą bei gebėjimą žaisti su kitais vaikais.
5 žingsnis	Lengvai pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. Pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savarankiškai. Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis, nepavykus kreipiasi pagalbos.	Pasiūlo veiklą, kurios metu vaikas galėtų savaip, savarankiškai bei išradingai veikti.
6 žingsnis	Turiningai plėtoja pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną. Siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą. Nepavykus įveikti kliūtis, bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.	Sudaro sąlygas vaikui rinktis veiklą, ją plėtoti, tęsti, aktyviai įsitraukia į ugdytinio sugalvotą veiklą.
7 žingsnis	Nusiteikęs pradėti, pasiūlyti naują veiklą, užmegzti naują kontaktą su suaugusiais, naują draugystę. Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą. Palankiai priima iššūkius, pats bando įveikti kliūtis, o nepavykus, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	Užtikrina vaiko veiklos užbaigtumą; skatina užmegzti naują draugystę su suaugusiuoju; padeda pasirinkti veiklą pagal pomėgius, interesus.

15. TYRINĖJIMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paragauti. Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui.	Sudaro sąlygas ugdytiniui daiktų pažinimui, jų tyrinėjimui: per klausą, regą, uoslę, jutimą, skonį; skatina aktyviau dalyvauti tyrinėjimuose.
2 žingsnis	Stengiasi išbandyti daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui. Patikusį veiksmą prašo pakartoti.	Užtikrina, kad ugdytinis turėtų sąlygas „išbandyti“ žaislus ir daiktus; leidžia ugdytiniui parodyti kitiems savo veiklos rezultatus.
3 žingsnis	Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais, tačiau bando aiškintis, kas tai yra.	Supažindina su nepažįstamais, mažai žinomais daiktais, medžiagomis, akcentuojant saugų elgesį su jais; skatina susidomėjimą nežinomų daiktų veikimo būdais (kaip veikia vienas ar kitas daiktas, kam jis naudojamas).
4 žingsnis	Pasirenka veiklai reikalingus daiktus, žaisdamas juos išbando.	Praturtina ugdomąją aplinką ugdytinių įvairiai veiklai reikalingais daiktais ir medžiagomis; palaiko ugdytinių iniciatyvą žaisti, tyrinėjant, išbandant daiktus iš medžiagos.
5 žingsnis	Geba suvokti ryšį tarp to, iš ko padarytas daiktas ir ką gali jis atlikti. Domisi medžiagomis ir jų savybėmis. Paaiškina, kad su nežinomais daiktais reikia elgtis atsargiai. Išskiria akivaizdžius daiktų, augalų, gyvūnų bruožus.	Padedą ugdytiniui suvokti ryšį tarp daikto savybių ir jo paskirties; pasiūlo aktyviau domėtis daiktų savybėmis, jas siejant su daikto atliekamomis funkcijomis; akcentuoja atsargų ir saugų elgesį su nežinomais daiktais, medžiagomis; sudaro galimybes pastebėti skirtingus daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus ir požymius.
6 žingsnis	Domisi aplinka, tyrinėja, kelia klausimus, siūlo idėjas, ką galima tyrinėti, pasitelkia įrankius, pojūčius. Aptaria bandymų planus, pristato tyrinėjimus. Domisi, kaip žmonės gyvena kitose šalyse, aiškinasi, kuo panašūs ir kuo skiriasi nuo artimųjų. Grupuoją ir klasifikuoja daiktus, gyvūnus ir augalus.	Sudaro sąlygas ugdytiniui domėtis aplinka, ją stebėti, tyrinėti; skatina ugdytinio samprotavimus apie siūlytinas idėjas, jų įgyvendinimo būdus; aktyvesniam aplinkos tyrinėjimui pasiūlo įvairius įrankius ir priemones; moko pagal savybes lyginti daiktus, medžiagas, gyvūnus, augalus, juos grupuoti, klasifikuoti.
7 žingsnis	Domisi gamtinės aplinkos tyrinėjimais, siūlo idėjas. Suaugusiojo padedamas numato, ką reikės atlikti, bando ir daro išvadas. Suaugusiojo padedamas atlieka socialinės aplinkos, kūrybos tyrinėjimus. Naudoja skaitmenines technologijas. Atskiria dalis nuo visumos, sujungia, sudaro sekas, grupuoja, klasifikuoja. Stengiasi	Plėtoja ugdytinio tolesnį susidomėjimą gamtinės aplinkos tyrinėjimams; pasiūlo ugdytiniams vis daugiau aplinkos tyrinėjimo, pažinimo idėjų, būdų. Padedą ugdytiniui pasirinkti tyrinėjimui reikalingas priemones; padeda tyrinėti artimiausią socialinę aplinką, žmonių gyvenimą, darbą, kūrybą, pradedant naudoti skaitmenines technologijas. Sudaro sąlygas

viską atlikti tvarkingai, laikytis sutartų taisyklių. Nurodo, ko reikia saugotis gamtoje, butyje, gatvėje.	ugdytiniui aplinkos tyrinėjimo rezultatus pristatyti piešiniais, fotografijomis ir kt.
--	--

16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veikiena	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. Mimika, gestais, žodžiais parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikėdamasis pagalbos.	Padedą ugdytiniui pakartoti nepasisekusį veiksma, sulaukiant teigiamo rezultato.
2 žingsnis	Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.	Skatina išbandyti įvairius veikimo būdus, suteikiant pagalbą ugdytiniui susidūrus su kliūtimi.
3 žingsnis	Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, atkakliai keisdamas veikimo būdus, bando ją atlikti pats.	Palaiko ir padrąsina ugdytinį imtis vis sudėtingesnės veiklos, keičiant veikimo būdus ir pastebint savo veiksmų pasekmes.
4 žingsnis	Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kad pavyko įveikti sunkumus. Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.	Skatina ir padeda išbandyti, įveikti stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus; padeda įveikti ugdytiniui sunkumus.
5 žingsnis	Retsykais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių.	Palaiko ugdytinio iniciatyvą savarankiškai įveikti sunkumus; užtikrina, kad ugdytinis galėtų mokytis iš savo nesėkmių ir sėkmių.
6 žingsnis	Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą. Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito pagalbos.	Supažindina ugdytinį su priimtų sprendimų pasekmėmis; padeda ugdytiniui įveikti sunkumus, mokantis iš savo klaidų.
7 žingsnis	Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti. Pasirenka tinkamiausią sprendimą iš kelių galimų. Tariasi su kitais, drauge ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą. Supranta ir pasako, ar problemą gali įveikti pats kartu su kitais vaikais, ar būtina suaugusiojo pagalba.	Tenkina ugdytinio norą užsiimti vis sudėtingesne veikla, įveikti kliūtis; skatina ugdytinių samprotavimus apie kliūties/ problemos sprendimo pasirinkimą.

17. KŪRYBIŠKUMAS

Vaikų ugdomosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Smalsiai domisi naujais daiktais, žmonėmis, pastebint aplinkos pokyčius.	Sudaro sąlygas tyrinėti aplinką, daiktus, žmones; supažindina su aplinkos objektais.
2 žingsnis	Atranda naujus veiksmus, kuriuos panaudoja aplinkos, daiktų tyrinėjimui	Pasiūlo naujus manipuliacijos su daiktais būdus; skatina ugdytinių domėjimąsi daiktais, garsais, vaizdais, judesiais.
3 žingsnis	Žaidime atlieka simbolinius veiksmus, geba įsivaizduoti objektus, apie kuriuos pasakojama, skaitoma.	Žaidybinėje veikloje skatina atlikti kaip įmanoma daugiau simbolių veiksmų; padeda įsivaizduoti kūrinių siužetuose „aptinkamus“ objektus – gyvūnus, augalus, daiktus.
4 žingsnis	Įgyvendina įvairių idėjų realizavimo būdus, išvelgia naujas daiktų/reiškinų savybes, naudodamasis vaizduote.	Inicijuoja kūrybišką ir savitą sugalvotų ir pasiūlytų idėjų įgyvendinimą, padeda pastebėti anksčiau „nematytas“ daiktų ir reiškinių savybes.
5 žingsnis	Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį, pažindamas naujus, nežinomus dalykus; išradingai naudoja medžiagas, priemones įvairių kūrybinių idėjų įgyvendinimui.	Pasiūlo įvairių kūrybinių idėjų realizavimo būdų, pateikia medžiagas ir priemones, akcentuodamas kūrybišką ir savitą jų panaudojimą; žadina norą gėrėtis, patirti pasitenkinimą kūrybiniu procesu ir rezultatais.
6 žingsnis	Nori atlikti ir suvokti įvairius naujus, dar nežinomus, nepatirtus dalykus; ieško naujų idėjų, netikėtų sprendimų, kuriuos pagal poreikį geba pakeisti, pritaikyti, drąsiai ir savitai eksperimentuoja.	Sudaro sąlygas suvokti nežinomus dalykus, ieškoti naujų idėjų, netikėtų sprendimų; padeda modeliuoti kūrybinių idėjų įgyvendinimą bei ieškojimą; skatina eksperimentuoti, pastebint šių idėjų savitumą, išskirtinumą.
7 žingsnis	Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja ir sudėtinga. Pasineria į kūrybos procesą, įsivaizduoja, fantazuoja. Pats ir kartu su kitais ieško atsakymų, netikėtų idėjų, savitų sprendimų, neįprastų medžiagų, atlikimo variantų. Nebijo daryti kitaip, būti kitoks, drąsiai, savitai eksperimentuoja.	Pasiūlo ir inicijuoja ugdytinio kūrybišką veiklą; sudaro sąlygas ugdytiniui pasinerti į kūrybos procesą, pasitelkiant vaizduotę, fantaziją bei įgytą patirtį. Inicijuoja aktyvią ugdytinio veiksmą, ieškant atsakymų, netikėtų idėjų, savitų sprendimų realizavimą. Skatina ugdytinį būti savitu, unikaliu, savitai eksperimentuoti.

18. MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnis	Vaiko veiksmas	Pedagogo veikla
1 žingsnis	Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ir susitapatina, mėgdžioja bei pradeda tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.	Kalbina ugdytinį, siūlydamas žaislus ir daiktus. Padeda ugdytiniui tyrinėti žaislus įvairiais pojūčiais.
2 žingsnis	Nori naujų išspūdžių, tad aktyviai domisi aplinkos daiktais. Juda norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ir daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausinėja.	Sudaro sąlygas patirti naujus išspūdžius per aplinkos daiktų pažinimą (tyrinėjimą), judėjimą, lietimą, mėgdžiojimą, stebėjimą.
3 žingsnis	Veikia spontaniškai, tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausinėja, kaip kas nors vyksta, kaip veikia. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.	Padeda modeliuoti veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus; skatina ugdytinio spontanišką veiklą.
4 žingsnis	Pasako ar parodo, ką nori išmokti. Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius.	Palaiko ugdytinio iniciatyvą kūrybiškam žaidimui, skatina aktyvų žaidimų ir veiklos idėjų įgyvendinimą; skatina ugdyti pasakoti apie savo veiklą, veiklos rezultatus.
5 žingsnis	Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. Aptaria padarytus darbus.	Padrąsina ugdytinį užsiimti nauja veikla, padeda ugdytiniui aptarti padarytus darbus, toliau planuoti savo veiklą, numatyti atliekamos veiklos pasekmes.
6 žingsnis	Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeldamas ir sprenddamas problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose. Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti.	Palaiko ugdytinio iniciatyvą drąsiai ieškoti atsakymų į klausimus, aktyviai kelti ir spręsti problemas. Padeda ugdytiniui surasti reikalingą informaciją įvairiuose šaltiniuose. Skatina ugdytinį siūlyti ir jungti idėjas, ieškoti strategijų joms įgyvendinti.
7 žingsnis	Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi, jo prasmę. Kalba apie tai, kad daug sužinoti ir daug ko išmokti apie žmones, daiktus, gamtą, galima klausinėjant, stebint aplinką. Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją. Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti. Mokosi iš kitų.	Padeda ugdytiniui išreikšti savo nuomonę, požiūrį į mokymosi sunkumus. Skatina ugdytinį ieškoti reikalingos informacijos, padedant rasti pačius reikalingiausius šaltinius. Sudaro sąlygas ugdytiniui mokytis iš kitų ugdytinių.

VERTYBINĖS NUOSTATOS IR ESMINIAI GEBĖJIMAI, KURIUOS VAIKAI TURI ĮGYTI IKI 6 METŲ

Radviliškio Vinco Kudirkos
progimnazijos ikimokyklinio
ugdymo programos
2 priedas

Eil. Nr.	Vaiko pasiekimai	Vertybinė nuostata	Esminis gebėjimas
1.	Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius	Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu. Prižiūri savo išorę: prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.
2.	Fizinis aktyvumas	Noriai, džiaugsmingai juda	Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.
3.	Emocijų suvokimas ir raiška	Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais	Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ir jausmus bei jų priežastis, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ir jausmus, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.
4.	Savireguliacija ir savikontrolė	Nusiteikęs sutelkti dėmesį, būti kantrus, valdyti emocijų raišką ir elgesį	Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai, įsiaudrinęs geba nusiraminti, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.
5.	Savivoka ir savigarba	Save vertina teigiamai	Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises.
6.	Santykiai su suaugusiais	Nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais	Pasitiki pedagogais, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.
7.	Santykiai su bendraamžiais	Nusiteikęs pozityviai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais	Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (dalinasi žaislais, tariasi, supranta kitų nors), padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
8.	Sakytinė kalba	Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba	Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai ir laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.
9.	Rašytinė kalba	Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu	Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

10.	Aplinkos pažinimas	Nori pažinti, suprasti save bei aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja	Įvardija, bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ją naudotis.
11.	Skaičiavimas ir matavimas	Nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšį ir santykius	Skiria daiktų spalvą, formą, jaučia daiktų dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.
12.	Meninė raiška	Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje	Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.
13.	Estetinis suvokimas	Domisi meno kūriniais, aplinka, meninėmis veiklomis, jais gėrėsi, grožisi	Jaučia ir suvokia muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno savitumą, grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo kūryba, žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais, pastebėjimais, vertinimais.
14.	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gabumais	Savo iniciatyva pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja, po tam tikro laiko tarpo veiklą pratęsia, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.
15.	Tyrinėjimas	Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja	Pasitiki pedagogais, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.
16.	Problemų sprendimas	Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams sunkumams bei iššūkiams įveikti	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus bei iššūkius, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimo ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.
17.	Kūrybiškumas	Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą	Savitai reiškia savo sumanymus įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.
18.	Mokėjimas mokytis	Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko	Mokosi žaisdami, stebėdami kitus vaikus ir suaugusius, klausinėdami, ieškodami informacijos, išbandydami, sprenddami problemas, kurdami, įvaldo kai kurias mokymosi strategijas, pradeda suprasti mokymosi procesą.

VAIKŲ UGDYMO SI PASIEKIMŲ ŽINGSNIAI: POKYČIŲ SPALIO-GEGUŽĖS MĖNESIAIS DIAGRAMA

Radviliškio Vinco Kudirkos
progimnazijos ikimokyklinio
ugdymo programos
3 priedas

20_____ m. spalio mėn. (ruda spalva), 20_____ m. gegužės mėn. (žalia spalva)

Grupės pavadinimas: _____
pavardė: _____

Mokytojo vardas,

Pasiekimų žingsnis: _____

Vaiko vardas, pavardė _____

7-asis žingsnis																			
6-asis žingsnis																			
5-asis žingsnis																			
4-asis žingsnis																			
3-asis žingsnis																			
2-asis žingsnis																			
1-asis žingsnis																			
Žingsniai / Sritis	Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai	Fizinis aktyvumas	Emocijų suvokimas ir raiška	Savireguliacija ir savikontrolė	Savivoka ir savigarba	Santykiai su suaugusiais	Santykiai su bendraamžiais	Sąlytinė kalba	Rašytinė kalba	Aplinkos pažinimas	Skaičiavimas ir matavimas	Meninė veikla	Estetinis suvokimas	Iniciatyvumas ir atkaklumas	Tyrinėjimas	Problemų sprendimas	Kūrybiškumas	Mokėjimas mokytis	

